

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Super Evangelivm Secvndvm Matthævm.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

imitatur. Nam ab ejus mandatis, & operibus discordare, quid est aliud quam à similitudine longè recedere? Ad hujus similitudinem hominis surgere festinabat Propheta, cum diceret: *In mandatis tuis exercebor, & considerabo vias tuas.* Qui enim tacitus in mente vias Domini considerat, & sese exercere in mandatis illius festinat, quid aliud in semetipso, nisi imaginem novi hominis reformat à Quod quia in sanctorum cordibus incessanter agitur, rectè de sanctis animalibus dicitur, quod in eis est similitudo hominis: quia quòd sancta, quòd mira sunt, hoc in eis de specie similitudinis est, id est, de virtute imitationis.

Ibid. nonnullis interpretis. psal. 118.

INCIPIUNT CAPITVLA DE EVANGELIO SECVNDVM MATTHÆVM.

1. **L**iber generationis Iesu Christi filij David, etc.
2. Et post transmirationem Babylonis, Iechonias genuit Salathiel.
3. Non cognovit eam, donec peperit filium suum primogenitum.
4. At illi dixerunt ei: In Bethleem Iudæ.
5. Post Baptismum ductus est Iesus in desertum à spiritu, etc.
6. Si filius Dei es, dic, ut lapides isti panes fiant.
7. Assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde.
8. Angeli accesserunt, et ministrabant ei.
9. Vidit Petrum, et Andream: et vocavit eos.
10. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum calorum.
11. Beati, qui lugent.
12. Vos estis sal terra.
13. Videant opera vestra bona, et glorificent Patrem vestrum, etc.
14. Nolite putare, quoniam veni solvere legem, etc.
15. Qui solverit unum de mandatis istis minimis, etc.
16. Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.
17. Item unde supra.
18. Si offers munus tuum ad altare, etc.
19. Qui viderit mulierem ad concupiscendam eam.
20. Si oculus tuus dexter scandalizat te.
21. Si quis tulerit tibi tunicam, dimitte illi et pallium.
22. Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus.
23. Cum facis eleemosynam, nesciat sinistra tua.
24. Amen dico vobis: receperunt mercedem suam.
25. Tu autem, cum oraveris, intra in cubiculum tuum.
26. Diligite inimicos vestros.
27. Item unde supra.
28. Orate pro persequentibus, et calumniantibus vos.
29. Cum jejunatis, etc. Exterminant facies suas, ut appareant jejunantes.
30. Attendite à falsis Prophetis.
31. A fructibus eorum cognoscetis eos.
32. Non omnis qui dicit mihi, Domine.
33. Fiat voluntas tua sicut in celo, & in terra.
34. Item unde supra.
35. Panem nostrum quotidianum.
36. Dimitte nobis debita nostra.
37. Ne nos inducas in tentationem.
38. Si enim dimiseritis hominibus.
39. Quarite primum regnum Dei.
40. Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus?
41. Nescio vos unde sitis.
42. Item unde supra.
43. Domine, puer meus jacet paralyticus.
44. Cæci illuminati diffamaverunt Iesum.
45. Estote prudentes sicut serpentes.
46. Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.
47. Veni separare hominem, &c. Inimici hominis domestici.
48. Qui recipit Prophetam in nomine Prophetam.
49. Quid existis in desertum videre, arundinem vento agitatam?
50. Quid existis in desertum videre? Prophetam: Dico vobis, & plusquam Prophetam.
51. Adiebus Ioannis Baptista regnum calorum vim patitur.
52. Non quod intrat in os, coinquinat hominem.
53. Si quis vult post me venire.
54. Videte ne contemnatis, &c. Angeli eorum semper vident faciem Patris.
55. Si in Tyro, & Sydone facta fuissent virtutes.
56. Confiteor tibi, Pater, Domine cali, & terra.
57. Venite ad me omnes, qui laboratis.
58. Tollite iugum meum super vos.
59. Discite à me, quia mitis sum.
60. Malus homo de malo thesauro profert mala.
61. De omni verbo otioso reddenda est ratio.
62. Colligite primum zizania, & ligate ea.
63. Mittet Filius hominis Angelos suos.
64. Item unde supra.
65. Simile est regnum calorum sagena missa in mare.
66. Dominus ambulans supra mare.
67. Quodcumque ligaveris super terram.
68. Absit à te, Domine. Non erit tibi hoc.
69. Reges terra à quibus accipiunt tributa.
70. Non omnes capiunt verbum hoc.
71. Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me.

- 72 Omnis qui reliquerit domum, vel fratres, &c.
 73 Cum venissent operatores vinea, acceperunt singulos denarios.
 74 Nonne ex denario convenisti mecum?
 75 Iesusilians, duos cacos illuminavit.
 76 Ligatis manibus & pedibus. m.e. in te. ex.
 77 Quae dicunt, facite: quae autem faciunt, ne faciatis.
 78 Omnia opera sua faciunt.
 79 Liqueant culicem, camelum glutientes.
 80 Ve vobis hypocrita.
 81 Item unde supra.
 82 Orate ne fiat fuga vestra hieme, vel Sabato.
 83 Si dixerint: ecce in deserto est, nolite exire.
 84 Sicut fulgur exit ab Oriente.
 85 Quis putas est fidelis servus?
 86 Fatuae virgines non sumpserunt oleum secum.
 87 Date nobis de oleo vestro.
 88 Novissimè verò veniunt, &c. dicentes:

- Domine, Domine, aperi nobis.
 89 Amen dico vobis: Nescio vos.
 90 Cum venerit filius hominis in maiestate.
 91 Venite benedicti Patris mei.
 92 Hospes fui, & suscepistis me.
 93 Quamdiu fecistis uni de his fratribus minimis.
 94 Tunc dicet & his, qui à sinistris ejus erunt.
 95 Discedite à me maledicti in ignem aeternum.
 96 Esurivi, & non dedistis mihi manducare.
 97 Ibunt impij in supplicium aeternum.
 98 Pater, si possibile est, transeat à me calix iste.
 99 Judas laqueo se suspendit.
 100 Multa passa sum per visum hodie propter eum.
 101 Et ecce velum templi scissum est.
 102 Et multa corpora sanctorum surrexerunt.
 103 Erat aspectus Angeli sicut fulgur.
 104 Respondens autem Angelus, dixit mulieribus: Nolite timere, &c. Surrexit, &c.

PRÆFATIVNCVLA

DE BEATO MATTHÆO.

*In expof. B.
Tob. l. 18. c. 15
sub init.*

Ibid. c. 16.

OMNIPOTENS Deus, occulto confilio, quosdam ab ipsis ætatis suæ exordiis innocentes custodiens, usque ad virtutum culmen provehit: alios autem in exordiis suis deserens, scaturientibus vitiis, ire per abrupta permittit. Plerumque tamen etiam eos respicit, & ad sequendum se sancti amoris igne succendit, atque inolitatis in eorum cordibus pruriginis vitiorum vertit in fervorem virtutum: & eò magis ignescunt ad desiderium requirendæ pietatis Dei, quò magis erubescunt suæ memoriam iniquitatis. De talibus Evangelista Matthæus fuerat, qui terrenis negotiis implicatus, telonij usibus serviebat: sed cum eum Dominus ad telonium sedentem videret, & ut ad se revocaret, cor ejus durum & frigidum, divini amoris igne tactum succenditur, & à terrena, quam prius tenuit, actione separatur: & ad sequendam cælestem vitam, desideriorum æstu roboratur; ut, sicut prius durus fuerat in amorem sæculi, ita postmodum se fortem exhiberet in amorem Dei: & quod antea renuebat audire, jam credere inciperet & prædicare. Sanctæ quippe Ecclesiæ fortis propugnator extitit, cuius videlicet lingua quasi acutissimo gladio, Evangelii administratione Dominus infidelium corda transfixit. Qui igitur infirmus prius, despectusque per terrena negotia, fortis postmodum factus est ad cælestia prædicamenta. Non ergo in eo debet despici quidquid fuit, qui iam cœpit esse quod non fuit.

EVANGELIUM

EVANGELIUM SECUNDUM MATTHEVM.

LIBER generationis Iesu Christi filij David, filij Abraham. Abraham genuit Isaac. Isaac autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Iudam & fratres ejus. Iudas autem genuit Phares & Zaram de Thamar. Phares autem genuit Esion. Esion autem genuit Aram. Aram autem genuit Aminadab. Aminadab autem genuit Naason. Naason autem genuit Salmon. Salmon autem genuit Booz de Raab. Booz autem genuit Obed ex Ruth. Obed autem genuit Iesse. Iesse autem genuit David regem. David autem rex genuit Salomonem ex ea, que fuit Vria. Salomon autem genuit Roboam. Roboam autem genuit Abiam. Abias autem genuit Asa. Asa autem genuit Iosaphat. Iosaphat autem genuit Ioram. Ioram autem genuit Oziam. Ozias autem genuit Ioatham. Ioatham autem genuit Achaz. Achaz autem genuit Ezechiam. Ezechias autem genuit Manassen. Manasses autem genuit Amon. Amon autem genuit Iosiam. Iosias autem genuit Iechoniam, & fratres ejus, in transmigracione Babylonis: & post transmigracionem Babylonis Iechonias genuit Salathiel. Salathiel autem genuit Zorobabel. Zorobabel autem genuit Abiud. Abiud autem genuit Eliachim. Eliachim autem genuit Azor. Azor autem genuit Sadoch. Sadoch autem genuit Achim. Achim autem genuit Eliud. Eliud autem genuit Eleazar. Eleazar autem genuit Mathan. Mathan autem genuit Iacob. Iacob autem genuit Ioseph virum Marie: de qua natus est Iesus, qui vocatur Christus.

CAPUT I.

De eo, quod per incarnationem suam Christus diabolum captivavit.

Homil. 27.
in Evang.
expof. d.
Iob. l. 31. c. 9.
sub init.

DOMINUS noster Iesus Christus ad Redemptionem humani generis veniens, velut quemdam de se in necem diaboli hamum fecit. Quis enim nesciat, quod in hamo escæ ostenditur, aculeus occultatur? Escæ quippe provocat, ut aculeus pungat. Assumpsit itaque Dominus noster corpus, ut in eo diabolus quasi suam escam mortem carnis appeteret. Quam mortem, dum in illo injuste appetit, eos, quos quasi iuste tenebat, amisit. In hamo ergo incarnationis ejus captus est: quia, dum in illo appetit escam corporis, transfixus est aculeo Divinitatis. Ibi quippe inerat humanitas, que ad se devorantem duceret: ibi Divinitas, que perforaret: ibi aperta infirmitas, que provocaret: ibi occulta virtus, que raptoris faucem transfigeret. In hamo igitur captus est, quia inde interit, unde devoravit: & in Redemptore nostro, dum per satellites suos escam corporis momordit, divinitatis illum aculeus perforavit. Quasi hamus quippe fauces glutientis tenuit, dum in illo & escæ carnis patuit, quam devorator appeteret: & divinitas passionis tempore latuit, que necaret. In hac quippe aquarum abyſſo, id est, in hac immensitate generis humani, ad omnium mortem inhians, vitam penè omnium vorans, huc illucque aperto ore cetus iste ferebatur: sed ad mortem ceti illius, hamus in hac aquarum profunditate caliginosa, est mira dispositione suspensus. Hujus hami linea, illa est per Evangelium antiquorum patrum propago memorata. Nam, cum dicitur: *Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob*: cumque ceteri successores interposito Ioseph nomine, usque ad Mariam Virginem desponsatam describuntur, quasi quedam linea, in cuius extremo incarnatus Dominus, id est, hamus iste ligaretur, quem in his aquis humani generis dependentem aperto ore

S. Greg. Tom. III.

A cetus iste appeteret; sed ore per satellitum suorum sevitiæ morſo, mordendi vires ulterius non haberet. Ad mortem igitur ceti humanis mortibus insidiantis, Dominus incarnatum Unigenitum filium suum misit, in quo dum mortalis caro conspicitur, & immortalitatis potentia non videtur, quasi hamus fauces raptoris tenuit, & sese mordentem momordit, & inde devorantem peremit, unde acumen potentie, quo transfigeret, occultavit.

CAPUT II.

Et post transmigracionem Babylonis, Iechonias genuit Salathiel. *Marth. 1.*

PSALMISTA de Domino dicit: *Lapidem, quem repro- baverunt adificantes, hic factus est in caput anguli.* De lapide angulari Christo, qui fecit utraque unum. *In expof. B. Iob. l. 28. c. 6 longè ante med.* Hujus lapidis typum Iechonias rex tenuit, quem Matthæus, dum quaterdenas generationes describeret, secundò numeravit. Quem enim fini secunde, ipsum rursus initio tertie generationis inferuit. Ipse namque in Babyloniam cum Israelitica plebe migratus est, qui dum ab aliis ad alia ducitur, pro utriusque parietis latere non immeritò, secundò numeratur: cuius migrationis flexus angularem lapidem designat. Ubi enim ordo à rectitudine flectitur, ut eat in diversum, tanquam angulum facit. Rectè ergo numerari bis potuit, quia per utrumque parietem, quasi duo in se latera ostendit. Unde & ejus bene imaginem tenuit, qui in Judæa ortus, Gentilitatem colligens, quasi Hierosolymis Babyloniam venit: atque hanc in semetipſo fidei fabricam prius discordie studio scissam, arte charitatis intexuit.

Ddd

CAPUT III.

Matt. 1. d. **A**ccipit Ioseph Mariam conjugem suam, & non cognoscebat eam, donec peperit filium suum primogenitum, & vocavit nomen eius Iesum.

De virginitate B. Mariae. In expos. B. Job. 1. 8. c. 31. circ. fin.
Non cognovit eam, donec peperit filium suum primogenitum. Ita dictum debet intelligi: non quod hanc post nativitatem Dei cognoverit, sed quod nequaquam illam contigit, etiam cum sui Conditoris matrem esse nescivit. Nam quia eam nequaquam contingere valuit, postquam Redemptionis nostræ, ex ejus utero celebrari mysterium agnovit, de illo profecto tempore necesse erat ut Evangelista testimonium ferret, de quo propter Ioseph ignorantiam dubitari potuisset. Sic namque & per Psalmistam dicitur: *Dixit Dominus Domino meo, sede à dextris meis: donec ponam inimicos tuos scabellum pedum tuorum.* Non quod à dextris Domini nequaquam Dominus sedeat, postquam inimicos illius ferrens, ejus potestate subterit: sed quod in æterna cunctis beatitudine præsidet etiam priusquam rebellium suorum corda conculeet. In qua nimirum sententia constat, quia subjectis hostibus sine fine & posterius regnat.

CAPUT IV.

Matt. 2. a. **A**t illi dixerunt ei: In Bethleem Iudæ.

De loco nativitatis Christi. In expos. B. Job. 1. 3. c. 9. circ. med.
Israëlita prius Christum cognoverunt, quem in passione sua, post quasi incognitum contempserunt. Nam nasciturum Christum, nullus, qui plenè legem didicit, ignoravit. Unde & Herodes rex magorum occisione perterritus, sacerdotes & principes studuit solenter inquirere, ubi Christum nasciturum esse præficerent. Cui protinus responderunt: *In Bethleem Iudæ.* Prius ergo noverant, quem passionis suæ tempore despicerent, ignorabant.

CAPUT V.

Matt. 4. a. **P**ostquam Dominus Iesus in Iordane baptizatus est à Ioanne, ductus est in desertum à spiritu, ut tentaretur à diabolo.

De tentatione Domini. In expos. B. Job. 1. 24. c. 7. longiuscule post init.
Hostis noster adhuc in hac vita nos positos, quando magis nos sibi rebellare conspicit, tantò amplius expugnare contendit: eos enim pulsare negligit, quos quieto jure possidere se sentit. Contra nos verò ed vehementius incitatur, quò ex corde nostro, quasi ex jure propriæ habitationis expellitur. Hoc enim in seipso Dominus sub quadam dispensatione figuravit, qui diabolum non nisi post baptismum se tentare permisit: ut signum nobis quoddam futuræ conversionis innumeret, quòd ejus membra, postquam ad Deum proficerent, tunc acriores tentationum insidias tolerarent.

CAPUT VI.

Matt. 4. a. **S**i filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.

In expos. B. Job. 1. 2. c. 17. ante med.
Antiquus hostis redemptorem humani generis debellatorem suum, in mundum venisse cognovit. Unde & per obsessum hominem in Evangelio dicit: *Quid nobis & tibi, fili Dei: venisti huc ante tempus torquere nos?* Qui tamen prius eum hunc passibilem cerneret, & posse mortalia perpeti humanitatis videret, omne quod de ejus suspicatus est divinitate, ei in dubium venit suæ fastu superbiæ. Nil quippe nisi superbum sapiens, dum hunc esse humi-

Matt. 8.
Alem conspicit, Deum esse dubitavit: Unde & ad tentationum argumenta se convertit dicens: *Si filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.* Quia igitur passibilem vidit, non hunc esse Deum credens, dubitandum est, sed tentando conscientiam ejus penetrare, mentemque ejus tentatione turbare non potuit.

CAPUT VII.

Matt. 4. b. **I**terum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde.

De eodem. In expos. B. Job. 1. 3. c. 11. circ. med. Job. 33. c. 4.
Nequaquam sicut nos, qui puri homines sumus, *De eodem. In expos. B. Job. 1. 3. c. 11. circ. med. Job. 33. c. 4.*
Nirruente sæpe tentatione, concutimur, ita Redemptoris nostri anima tentationis est necessitate turbata. Hostis namque nos, eum Deum incarnatum esse dubitaret, & hoc expertis miraculis tentando cognoscere vellet, & si in excelsum montem eum permittit assumpsit, si daturum se ei regna mundi perhibuit, si quasi in panem vertendos lapides ostendit: mentem tamen Mediatoris Dei & hominum tentatione quassare non valuit. Sic enim dignatus est hæc exterius cuncta suscipere, ut tamen ejus mens interiori divinitati suæ inhærens, incuncta permaneret. Qui etsi quando turbatus spiritu infremuisse dicitur, ipse tamen divinitus disponebat, quantum ipse humanitus turbaretur: immutabiliter omnibus præsidens, & semetipsum mutabilem in satisfactione infirmitatis ostendens. Quietus ergo in semetipso manens, disposuit, quidquid pro ostendenda humanitate, quam susceperat, etiam turbulentum fecit.

CAPUT VIII.

Matt. 4. b. **E**cce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.

De duabus in Christo naturis. Rom. 1. 1. in Expos. B. Job. 1. 3. c. 11. circ. med. Luc. 11.
Postquam unigenitus Patris minoratus paulominus ab Angelis, incarnatus apparuit, mox Deus homo per humanitatem potestate sub Angelis fuit, qui & priusquam per resurrectionis exaltaretur gloriam, divinitate super Angelos fuit. De ipso quippe ante passionem scriptum est: *Ecce Angeli accesserunt, & ministrabant ei.* Sed tamen ut humanitatis ejus infirmitas monstraretur, rursus de eo scriptum est: *Apparuit illi Angelus de celo confortans eum.* In documento ergo utriusque naturæ, huic & Angeli ministrare, hunc & Angelus confortare describitur. Unus quippe in utraque natura est, quoniam qui Deus ante sæcula exiit, homo factus est in fine sæculorum. Cui tamen ante passionem suam, & Angeli ministrant, & hunc Angelus confortat: post passionem verò & resurrectionem ejus, huic Angeli ministrare possunt, sed jam hunc confortare non possunt, quia humanitatem, quam descendendo sub Angelis assumpsit, ascendendo super Angelos exaltavit.

CAPUT IX.

Matt. 14. a. **A**mbulans Iesus juxta mare Galilee, vidit Petrum & Andream mittentes rete in mare, & ait illis: *Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum.*

De vocatione Petri & Andree. In expos. B. Job. 1. 3. c. 11. circ. med. Cor. 1.
Infirmos Prædicatores mundo Dominus exhibuit, & per eos, potentes quosque devicit. Attentante quippe Paulus: *Infirma mundi prius elegit Deus, ut post confunderet fortia:* elegit quippe stulta mundi, ut confunderet sapientes: prius namque collegit paulo indoctos, & postmodum philosophos: & non per oratores docuit piscatores, sed mira potentia, per piscatores subegit oratores.

CAPUT X.

Matth. 5. a *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.*

De sanctificatione paupertatis. *In expof. B. Job. l. 26. c. 20. in prim.* Scriptura sacra plerumque pauperes humiles vocare confuevit, unde in Evangelio cum adjectione spiritus nominantur. Quos enim divitiarum visibiliter potentes ostendunt, apud semetipsos pauperes sunt, qui in suis conscientiarum elati non sunt.

CAPUT XI.

Matth. 5. a

Beati qui lugent.

De fructu compunctionis. *Homil. 2. in Evang. sub fin.* *Luc. 6.* **R**evocemus, fratres, ante oculos peccata, quae fecimus: consideremus quam terribilis iudex adveniat haec puniturus. Mentem formemus ad lamenta, vita nostra ad tempus amarefcant in poenitentia, ne amaritudinem aeternam sentiat in vindicta. Per fletus quippe ad aeterna gaudia ducimur, Veritate pollicente, quae ait: *Beati qui lugent: quoniam ipsi consolabuntur.* Ad fletum vero per gaudia venit, hoc eadem Veritate attestante, quae ait: *Va vobis, qui ridetis nunc: quia lugebitis, & sibi-tis.* Si ergo retributionis gaudium quaerimus in per- tentione, poenitentiae amaritudinem in via teneamus.

CAPUT XII.

Matth. 5. b

Vos estis sal terra.

De doctores sanctae Ecclesiae. *Hom. 17. in Evang. post med.* *Psal. 67.* **C**onsiderandum nobis est, fratres charissimi, quod quia una eademque exhortationis voce, non sufficit simul cunctos admonere, studeat quisque singulos, in quantum valet, instruere, privatis locutionibus edificare. Debemus namque pensare quod a Domino sanctis dicitur Apostolis, & per Apostolos nobis: *Vos estis sal terra.* Si igitur sal sumus, condire mentes fidelium debemus. Vos igitur, qui pastores estis, pensate quia animalia Dei pacificis: de quibus profectum animalibus Deo per Psalmistam dicitur: *Animalia tua habitabunt in ea.* Et saepe videmus quod petra salis brutis animalibus antepo- nitur, ut ex eadem salis petra lambere debeant, & meliorari. Quasi ergo inter bruta animalia petra salis debet esse sacerdos in populis. Curare namque sacerdotem necesse est, quae singulis dicat: unum- quemque qualiter admoneat, ut quisquis sacerdoti jungitur, quasi ex salis tactu, aeternae vitae sapore conditur. Sal etenim non fumus, si corda audientium non condimus: Quod condimentum ille pro- ximo veraciter impendit, qui praedicationis verbum non subtrahit. Sed tunc aliis verè recta praedicamus, si dicta rebus, & exemplis ostendimus. Nullum autem puto, fratres charissimi, ab aliis maius praer- iudicium, quam a sacerdotibus tolerat Deus: quando eos, quos ad aliorum correctionem posuit, dare de se exempla pravitatis cernit; quando ipsi peccamus, E qui competere peccata debuiimus, nulla animarum lucra quaerimus, ad nostra quotidie studia vacamus. Et quia eo ipso, quo ceteris praerati sumus, ad agen- da quaelibet majorem licentiam habemus: susceptae benedictionis ministerium veritatis ad ambitionis argumentum. Dei causas relinquimus, ad terrena negotia vacamus: locum sanctitatis accipimus, & terrenis actibus implicamur. Impletum est in nobis, quod Hieremias considerans mortem nostram, & deplorans, dicit: *Quomodo obscuratum est aurum, mutatus est color optimus, dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum.* Aurum quippe obscuratum est, quia sacerdotum vita quondam per

S. Greg. Tom. III.

A gloriam virtutum clara, nunc per actiones infimas ostenditur reproba. Color optimus est mutatus, quia sanctitatis habitus per terrena & abjecta opera ad ignominiam despectionis venit Lapidem vero sanctuarii intrinsecus habebantur, nec fumebantur in summi sacerdotis corpore, nisi cum sancta sanctorum ingrediens in secreto sui Conditoris apparebat. Nos ergo, fratres charissimi, nos sumus lapides sanctuarii, qui apparere semper debemus in secreto Dei, quos nunquam necesse est foris conspici, id est, nunquam in extraneis actibus videri. Sed dispersi sunt lapides sanctuarii in capite omnium platearum: quia hi, qui per vitam & orationem intus semper esse debuerant, per vitam reprobam foris vacant. Ecce jam penè nulla est saeculi actio, quam non sacerdotes ministraret.

B Dum ergo in sancto habitu constituti, exteriora sunt, quae exhibent, quasi sanctuarii lapides foris jacent. Quia enim graeca voce platea a latitudine vocatur, sanctuarii lapides in plateis jacent, cum religiosi quique lata mundi itinera sectantur. Nec solum in plateis, sed & in capite platearum dispersi sunt, quia & per desiderium huius mundi opera peragunt, & tamen de religioso habitu culmen honoris quaerunt. In capite ergo platearum dispersi sunt, quia & jacent per ministerium operis, & honorari volunt de imagine sanctitatis. Impletum est etiam in nobis, quod scriptum est: *Et erit sicut populus, sic sacerdos.* Sacerdos enim non distat a populo, quando actionem vulgi nullo vitae suae transcendit merito, cui & exhortationis sale, & exemplo actionis bonae, ad vitam aeternam doctor, & dux debet existere. Quid autem animas hominum, nisi cibum Domini dixerimus, quae ad hoc sunt conditae, ut in ejus corpore trajiciantur, id est, ut in aeternae augmentum Ecclesiae tendant. Sed huius cibi condimentum nos esse debuimus: sicut enim diximus, missis praedicatoribus dicitur: *Vos estis sal terra.* Si igitur cibus Dei est populus, condimentum cibi sacerdotes esse debuerunt. Sed quia dum nos ab orationis & eruditionis sanctae usu cessamus, sal infatuatum est, condire non valet cibum Dei, & idcirco ab auctore non sumitur: quia exigente fatuitate nostra, minime conditur. Pensemus ergo, qui unquam per linguam nostram conversi, qui de perverso suo opere nostra increpatione correcti, poenitentiam egerunt: quis luxuriam ex nostra eruditione deseruit? Quis avaritiam: Quis superbiam declinavit? Sic quippe debemus agere curam nostri, ut non negligamus curam proximi, ut quisquis ad nos jungitur, ex linguae nostrae sale conditur. Ille itaque, qui jam sanctus est, admoneatur ut crescat. Ille vero, qui adhuc iniquus est, admoneatur ut se corrigat: quatenus quisquis se ad sacerdotem junxerit, sale sermonis illius conditus redeat.

CAPUT XIII.

Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est. *Matth. 5.*

Occultanda sunt bona, quae agimus, ne haec in huius vitae itinere incaute portantes, latrocinantium spirituum incurfione perdamus. Et tamen Veritas dicit: *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in caelis est.* Sed aliud est profectum, cum in ostensione operis gloria quaeritur largitoris: aliud, cum laus privata concupiscitur de dono largientis, ubi & rursus in Evangelio haec eadem Veritas dicit: *Attendite ne iustitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Opus ergo nostrum cum hominibus ostenditur, in cordis prius examine pensandum est, per ejusdem ostensionis studium quid quaeratur. Si enim dantis gloriam quaerimus, etiam publicata nostra opera in conspectu illius, occulta servamus. Si vero per haec nostram laudem concupiscimus, fors a b ejus conspectu

De honorum operum ostensione. *In expof. B. Job. l. 3. c. 30. post med. Ibidem.*

D d d ij

jam fusa sunt, etiam si à multis ignorentur. Sed valde perfectorum est, sic ostenso opere, Auctoris gloriam querere, ut de illata laude, privata nesciant exultatione gaudere. Tunc namque solum innoxie hominibus laudabile opus ostenditur, cum per defectum mentis veraciter laus impensa calcatur: quam quia infirmi quique perfecte contemnendo non superant, restat necesse est, ut bonum, quod operantur, abscondant.

CAPUT XIV.

Mat. 5. b Nolite putare, quoniam veni solvere legem, sed adimplere.

Testamentum vetus operum crimina compescuit, dari decimas præcepit: sed testamentum novum cogitationes pravas coercuit, derelinqui omnia, & pro Deo vitam corporis iussit cum præfentico populo per legem data sunt; unde & eidem populo Moyses in campo locutus est. Altiora Dominus sanctis Apostolis dedit; unde & eisdem de vitæ mandatis in monte docuit. Dum verò Redemptor noster per Evangelium dicit: *Nolite putare, quoniam veni solvere legem, aut Prophetas, non veni solvere, sed adimplere*: adimplere venerat legem, qui legis iustitiam gratiam addidit, ut quod illa jubeat in minimis, ipse perfici adjuvaret in summis: & quod illa coerceret ab opere, ipse refeceret à corde.

CAPUT XV.

Mat. 5. c Qui solverit unum de mandatis istis minimis, et docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno calorum.

De doctoribus malè viventibus Dominus dicit: *Qui solverit unum de mandatis istis minimis, & docuerit sic homines, minimus vocabitur in regno calorum.* Mandatum solvit & docet, quando hoc quicquid voce prædicat, quod vivendo non implet. Sed ad regnum aeternæ beatitudinis pervenire non valet, qui non vult opere implere, quod docet. Quomodo ergo in eo minimus vocatur, quia ad hoc nullo modo intrare permittitur? Regnum itaque celorum præsentem Ecclesiam appellat: de qua scriptum est: *Et colligent de regno ejus omnia scandala.* In superbo enim regno scandala, quæ ex eo colligi debuerant, non habentur. Qui ergo mandatum solvit opere, & sic docet voce, in illo regno calorum erit minimus: in isto nec minimus: in sancta verò Ecclesia doctor, qui mandatum solverit, minimus vocatur: quia cujus vita despicitur, restat ut & prædicatio contemnatur.

CAPUT XVI.

Mat. 5. d Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.

Sic Dominus uniuscujusque actiones iudicabit, ut ac verba tenuissima, quæ apud nos usa viluerunt, indiscussa remaneant. Hinc etenim Dominus dicit: *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Qui dixerit fratri suo racha, reus erit concilio: qui dixerit fratrem, reus erit gehenna ignis.* Racha quippe in Hebræo eloquio, vox interjectionis est, quæ quidem animum irascentis ostendit, nec tamen plenum verbum iracundiæ exprimit. Prius ergo ira reprehenditur sine voce, postmodum verò ira cum voce, sed nec dum pleno verbo formata. Ad extremum verò

cum dicitur: *Fatue, ira redarguitur*: quæ cum excessu vocis expletur, etiam perfectione sermonis. Et notandum quod in ira perhibet reum esse iudicio: in voce iræ, quod est racha, reum concilio: in verbo vocis, quod est fatue, reum gehennæ. Per gradus enim culpæ, crevit ordo sententiæ: quia in iudicio adhuc causa discutitur, in concilio autem jam causa sententiæ definitur, in gehenna verò ignis ea quæ de concilio egreditur, sententiæ expletur. Quia ergo humanos actus subtili Dominus examinatione dijudicat: ira sine voce, iudicio: ira in voce, concilio: ira verò in voce & sermone, gehennæ ignibus mancipatur.

CAPUT XVII.

Item unde supra.

Sciendum est autem, quoniam sepe qui sunt in potestate, ad subjectorum contumelias passim erumpunt: & hoc quod invigilantes regimini serviunt, per linguæ procacitatem perdunt: minori scilicet formidine iudicis verba pensantes, quia qui sine causa fratri, Fatue, dixerit, gehennæ se ignibus addicit.

CAPUT XVIII.

Si offers munus tuum ad altare, &c.

Sciendum est, quia ille rectè veniam à Domino postulat, qui prius hoc, quod in ipsum delinquitur, relaxat. Munus enim non accipitur, nisi antè discordia ab animo repellatur, dicente Veritate: *Si offers munus tuum ad altare, & recordatus fueris quod habet aliquid adversum te frater tuus, relinque ibi munus tuum ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum.* Qua in re pensandum est, cum omnis culpa munerè solvatur, quam gravis sit culpa discordiæ, pro qua nec munus accipitur. Debemus itaque ad proximum, quamvis longè positum, longèque disjunctum, mente ire, eique animum subdere, humilitate illum ac benevolentia placare: ut scilicet Conditor noster, dum tale placitum nostræ mentis aspexerit, à peccato non solvat, qui munus pro culpa sumit. Veritatis enim voce attestante didicimus: quia servus, qui decem millia talenta debebat, cum pœnitentiam ageret, absolutionem de debito accepit à domino: sed conservo suo centum sibi denarios debenti, cum non dimisit debitum, & hoc est iustus exigi, quod ei fuerat jam dimissum. Ex quibus videlicet dictis constat, quia si hoc, quod in nos delinquitur, ex corde non dimittimus, etiam rursus exigitur, quod nobis jam per pœnitentiam dimissum fuisse gaudebamus.

CAPUT XIX.

Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.

Aliquando à reatu adulterij nequaquam dispensat culpa fornicationis, cum Veritas dicat: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo.* Quia græco verbo mœchus, adulter dicitur, cum non aliena conjux, sed mulier videri prohibetur, apertè Veritas ostendit: quia etiam solo visu cum turpiter vel inupta concupiscitur, adulterium perpetratur. Quod tamen plerumque ex loco vel ordine concupiscentis discernitur, quia scilicet sic hunc in sacro ordine studiosa concupiscentia, sicut illum adulterij inquinat

culpa. In personis tamen non dissimilibus, idem A luxuria distinguitur reatus, in quibus fornicationis culpa, quia ab adulterij reatu discernitur, praedicatoris egregij lingua testatur, quae inter cetera asserit, dicens: *Neque fornicarij, neque idolis servientes, neque adulteri regnum Dei possidebunt.* Quod enim disjuncta reatu sententia subdidit, quam valde a se distideat, ostendit.

1. Cor. 6. b

CAPUT XX.

Mat. 5. c *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum. & projice abs te.*

De vita activa, & contemplativa. In exp. B. Tab. 1. 6. c. 17. longe ante med.

Nonnulli hominum ita otiosa mentis sunt, ut si nos labor occupationis excipiat, in ipsa operis inchoatione succumbant: & nonnulli ita inquieti sunt, ut si vacationem laboris habuerint, gravibus laborent: quia tanto deteriores cordis tumultus tolerant, quanto eis licentius ad cogitationes vacat. Unde necesse est, ut nec quies mens ad exercitationem se immoderati laboris dilatat, nec inquieti ad studium contemplationis angustet. Sape enim, qui contemplari Deum quieti poterant, occupationibus preli ceciderunt: & saepe, qui occupati bene humanis usibus viverent, gladio suae quietis extincti sunt. Hinc namque est, quod nonnulli inquieti spiritus, dum plus exquirunt contemplando quam capiunt, usque ad perversa dogmata erumpunt: & dum veritatis discipuli esse humiliter negligunt, magistri erroris fiunt. Hinc per semetipsam Veritas dicit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te. Bonum tibi est cum uno oculo in vitam intrare, quam duos oculos habentem mitti in gehennam ignis.* Duae quippe vitae, activa videlicet & contemplativa, cum servantur in mente, quasi duo oculi habentur in facie. Dexter enim oculus contemplativa vita est, sinister activa: sed sunt nonnulli, ut diximus, qui discretè intueri summa & spiritalia nequaquam possunt, & tamen alta contemplationis assumunt, atque idcirco in perfidia foveam intellectus pravi errore dilabuntur. Hos itaque contemplativa vita ultra vires assumpta, cogit à veritate cadere, quos in statu suae rectitudinis humiliter poterat activa sola custodire: quibus rectè hoc, quod praefati sumus, Veritas dicit: *Si oculus tuus dexter scandalizat te, erue eum, & projice abs te.* Ac si apertè diceret, cum ad contemplativam vitam idonea discretionem non sufficis, solam securius activam tene. Cum & in hoc, quod pro magno eligis, deficis, eo contentus esto, quod pro minimo attendis; ut, si per contemplativam vitam à veritatis cognitione compelleris cadere, regnum caelorum per solam activam valeas saltem lufcus intrare.

CAPUT XXI.

Mat. 5. f *Si quis vult tecum in judicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei et pallium.*

Dedamnis temporalibus. In exp. B. Tab. 1. 11. c. 3. in pr.

Divina voce praecipitur: *Si quis tulerit tibi tunicam, & voluerit tecum in judicio contendere, dimitte illi & pallium.* Et rursum: *Si quis quod tuum est tulerit, ne repetas.* Hypocritae tamen prelati assumpto sancto conversationis habitu, filiorum custodiam deserunt, & temporalia quaeque defendere etiam jurgis quarunt. Exemplo suo discipulorum corda perdere non trepidant, & quasi per negligentiam amittere patrimonium terrena formidant; animarum damna aequanimiter tolerant, jacturam rerum temporalium repellere etiam cum spiritus

commotione festinant. Nam quanto magis terrena diligunt, tanto privari eis vehementius pertimescunt. Quia enim mente in hoc mundo aliquid possidemus, non docemur, nisi cum amittimus: sine dolore namque amittitur, quod sine amore possidetur. Quae verò ardentè diligimus habita, graviter suspiramus ablata. Quis autem nesciat, quia nostris usibus res terrenas Dominus condidit, suis verò animas hominum creavit? Plus ergo Deo se amare vincitur, qui neglectis his, quae ejus sunt, propria tuetur. Perdere namque hypocritae ea, quae Dei sunt, id est, animas hominum, non timent, & ea, quae sua sunt, amittere, videlicet res cum mundo transcentes, quasi districto judicio positi rationes timent; ac si placatum inveniant, cui, desideratis rebus, id est, rationalibus perditis, insensibilia & non quaerita conservant.

CAPUT XXII.

Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis. Mat. 6. d

Quisquis laudis concupiscentiam jam sufficit De contem- calceat, aedificationis fraudem perpetrat, si ptu laudis bona quae agit occultat: & quasi jactato semine humanae dices subtrahit, qui opus, quod imitandum est, Cur. & past. non ostendit. Hinc namque Veritas dicit: *Videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum, qui in calis est.* Ubi illa quoque sententia promitur, quae longe aliud praecipisse videtur, dicens: *Attendite ne justitiam vestram faciatis coram hominibus, ut videamini ab eis.* Quid est ergo quod opus nostrum ita faciendum est, ne videatur; & tamen, ut debeat videri, praecipitur: nisi quod ea, quae agimus, & occultanda sunt, ne ipsi laudemur: & tamen ostendenda sunt, ut laudem caelestis Patris augeamus? Nam cum justitiam nostram coram hominibus facere Dominus prohiberet, illico adjunxit: *Ut videamini ab eis.* Et cum rursus videnda ab hominibus bona opera nostra perciperet, protinus subdidit: *Ut glorificent Patrem vestrum, qui in calis est.* Qualiter igitur essent videnda, & qualiter non videnda, ex sententiarum fine monstravit; quatenus operantis mens opus suum, & propter se videri non quaereret, & tamen hoc propter caelestis Patris gloriam non celaret. Unde fit plerumque, ut bonum opus & in occulto sit, cum sit publicè; & rursus in publico bono opere non suam, sed superni Patris gloriam quaerit, quod fecit, abscondit; quia illum solum testem habuit, cui placere curavit: & qui in secreto suo bono opere deprehendi ac laudari concupiscit, licet nullus fortasse viderit, quod exhibuit, tamen hoc coram hominibus fecit: quia tot testes in bono opere secum duxit, quot humanas laudes in corde requisivit.

GO IV 2.3

CAPUT XXIII.

Cum facis elemosynam, nesciat sinistra tua. Mat. 6. a

De expenso munere ne transitoria laus ab aliquo quaeratur, à Domino praecipitur: *Cum facis elemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua.* Id est, dispensationi pie nequaquam se gloria vitae praesentis admisceat, sed opus rectitudinis appetitionem ignoret favoris. Valde namque bonum suum, dijudicat, qui ad ejus mercedem sufficere favores humanos putat. Cum enim pro recto opere laus transitoria quaeritur, aeterna retributione res digna, vili pretio venundatur: de quo videlicet pretio Veritas dicit: *Amen dico vobis: receperunt mercedem suam.*

Cura past. par. 3. c. 21. longe post princ. Ibid. c. 36. paulo post prin. Mat. 6.

CAPUT XXIV.

Mat. 6. a Amen dico vobis : receperunt mercedem suam.

De mercede hypocritarum. In expof. B. Job. l. 3. c. 24 sub fin.

In cunctis operibus suis hypocrita querit honoris reverentiam, laudis gloriam, à melioribus metui, sanctus ab omnibus vocari. Sed cum transitoriis favoribus inhiat, perdit percipiendo quod laborat, Veritate attestante, quæ ait : *Amen dico vobis : quia receperunt mercedem suam.* Sed hæc merces teneri diu non potest, quia pro ostentis operibus honor tribuitur : sed vita ad terminum urgetur, laudes resonant, sed ad finem cum laudibus tempora festinant. Nequaquam quippe mentis ejus intentio in illa gloria figitur, quæ sine fine possidetur.

CAPUT XXV.

Mat. 6. a Tu autem cum oraveris, intra in cubiculum tuum.

De oratione. In expof. B. Job. l. 22. c. 13. ante med. 1. Reg. 1. Psal. 9.

Intus in desiderio cordis est secretus clamor orationis, qui ad humanas aures non pervenit, & tamen auditum replet Conditoris. Hinc est quod Anna ad templum pergens, ore quidem tacuit, & tamen tot sui desiderij voces emisit. Hinc in Evangelio Dominus dicit : *Tu autem, cum oraveris, intra in cubiculum tuum : & clauso ostio, ora Patrem tuum : & Pater tuus, qui videt te in abscondito, reddet tibi.* Clauso quippe ostio, petit in cubiculo, qui tacente ore in conspectum supernæ pietatis fundit affectum mentis. Et vox auditur in abscondito, cum per sancta desideria silenter clamatur. Unde rectè per Psalmistam quoque dicitur : *Desiderium pauperum exaudivit Dominus : preparationem cordis eorum audivit auris tua.*

CAPUT XXVI.

Mat. 5. c Audi sis quia dictum est : Diliges proximum tuum, & oderis inimicum tuum. Ego autem dico vobis : diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos.

Cur. a post. part. 3. c. 10.

In novo testamento nonnulla facta prohibentur, & magnæ culpæ esse deputantur, quæ sub veteri testamento quondam tenere veritatis imaginem videbantur, & minoris culpæ forsitan esse poterant, atque putabantur, in quo testamento per taurorum, hircorumque victimas sacrificium non fuit ipsa veritas, sed umbra veritatis. Nam in testamento novo, præceptis altioribus, manifestata per carnem veritate proficimus : justumque est, ut facta quædam, quæ in illo populo veritatis umbræ deservierant, deseramus. Si quis verò per testamentum vetus aliquam culpam, sicut est mendacium, vult tueri; quia minus illic quibusdam fortasse nocuerit, dicat necesse est rerum alienarum raptum, dicat retributionem injuriæ, quæ infirmis illic concessa sunt, nocere sibi non posse. Quæ omnia cunctis liquet, quanta animadversione veritas insequitur, quæ nobis jam suæ significationis umbra est posita, in vera carne declaratur.

CAPUT XXVII.

Item unde supra.

Hom. 58. in Evang. longe post init.

Patres quippe testamenti veteris ex permissione legis acceperant quatenus adversarios suos odij retributione percuterent, sicut in lege scriptum est :

A Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Accepta quippe tunc justis licentia fuerat, ut Dei suosque adversarios quanta possent virtute comprimerent, eosque jure gladij ferirent. Quod in novo proculdubio testamento compescitur, cum per semetipsam prædicat Veritas dicens : *Diligite inimicos vestros, benefacite his, qui oderunt vos, & ad patienter toleranda, quæ ab eis inferuntur mala discipulos suos alibi cohortatur, dicens : In patientia vestra possidebitis animas vestras.* Idcirco possessio animæ in virtute ponitur patientiæ, quia radix omnium, custosque virtutum, patientia est. Per patientiam verò possidemus animas nostras: quia dum nobis ipsi dominari discimus, hoc ipsum incipimus possidere, quod sumus. Patientia verò est aliena mala æquanimiter perpeti, contra eum quoque, qui mala irrogat, nullo dolore morderi. Nam qui sic mala proximi portat, ut tamen tacitus doleat, & tempus dignæ retributionis quarat, patientiam non exhibet, sed ostendit: scriptum quippe est : *Charitas patientis est, benigna est :* patiens namque est, ut aliena mala toleret : benigna verò est, ut ipsos etiam, quos portat, amet. Hinc namque per semetipsam Veritas dicit : *Diligite inimicos vestros, benefacite eis, qui vos oderunt : orate pro persequentibus & calumniantibus vos.* Virtus itaque est coram hominibus adversarios tolerare, sed virtus coram Deo diligere : quoniam Deus hoc solum sacrificium accipit, quod ante ejus oculos in altari boni operis flamma charitatis incendit. Sciendum verò, quod ideo plerumque patientes esse videmur, quia retribuere mala non possumus. Sed qui malum idcirco non retribuit, quia nequaquam valet, proculdubio patiens non est : quoniam patientia non in ostensione inquiritur, sed in corde. Sciendum præterea est (quod plerumque patientibus solet evenire) ut eo quidem tempore, quo adversa patiuntur, vel contumelias audiunt, nullo pulsentur dolore, & sic patientiam exhibeant, ut custodire etiam cordis eurent innocentiam. Sed cum post paululum hæc ipsa, quæ pertulerint, ad memoriam revocantur, igne vehementissimi doloris instigantur, argumenta ultionis exquirunt, & mansuetudinem, quam tolerantibus habuerunt, in retractatione sua semetipsos dijudicantes perdunt. Callidus namque adversarius quietis tempore ad victoris animum redit, & vel damna rerum, vel injuriarum jacula ad memoriam reducit: cunctaque quæ sibi sunt illata, vehementer exaggerans, intolerabilia fuisse ostendit. Quiescentis igitur animum tanto furore conturbat, ut plerumque vir patiens illa se æquanimiter tolerasse, etiam post victoriam, captivus erubescat, seque non reddidisse contumelias doleat, & deteriora rependere, si præbeatur occasio, quarat. Quibus ergo isti sunt similes, nisi his, qui per fortitudinem in campo sunt victores, sed per negligentiam postmodum intra urbis claustra capiuntur? Quibus isti sunt similes, nisi his, quos irruens gravis languor, à vita non subtrahit, sed leviter veniens recidiva febris occidit? Ille ergo veraciter patientiam servat, qui & ad tempus aliena mala sine dolore tolerat, & hæc eadem retractans, pertulisse talia se exultat, ne patientiæ bonum, quod in perturbationibus custoditur, quietis tempore pereat.

CAPUT XXVIII.

Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.

In expof. B. Job. l. 34. c. 8 circa med. per similitudinem habentur.

Libentius sacrificium orationis accipitur, cum in conspectu misericordis judicis proximi dilectione conditur. Quod tunc veraciter quisque cumulat, si hoc etiam pro adversariis impendat. Hinc est

quod magistra Veritas dicit: *Orate pro persequentibus, & calumniantibus vos.* Hinc rursus ait: *Cum stabitis ad orandum, dimitte, si quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vester, qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra.* Plus itaque pro se valere preces suas efficit, qui & has aliis impendit. Orant igitur sancti pro inimicis suis eo tempore, quo possunt ad fructuosam poenitentiam eorum corda convertere, & ipsa conversione salvare. Quid enim aliud pro inimicis orandum est nisi hoc, quod ait Apostolus: *Ut det vobis Dominus poenitentiam ad cognoscendam veritatem, & respiciant à diaboli laqueis, à quo capti tenentur ad ipsius voluntatem.* Sed factio iudicio, cum eos in inferno ardere viderint, tunc pro eis non orabunt: quia jam nullatenus ad opera iustitiae ab iniquitate commutari poterunt. Eadem itaque causa est, cur non oretur tunc pro hominibus aeterno igne damnatis: quae nunc etiam causa est, ut non oretur pro diabolo, Angelisque eius aeterno supplicio deputatis: vel quae nunc etiam causa est, ut non orent sancti homines pro hominibus infidelibus, impiisque defunctis, scilicet quia de eis utique, quos aeterno deputatos supplicio jam noverunt, ante illum iusti iudicis conspectum, orationis suae meritum cassati refugiunt. Quid si nunc quoque viventes iusti mortuis & damnatis iniuste minime compatiantur, quando ad hoc aliquid iudicabile de sua carne sese perpeti etiam ipsi noverunt: quantum districtius tunc iniquorum tormenta respiciunt, quando ab omni vitio corruptionis exuti, ipsi iam iustitiae intimius & arctius inhærent? Sic quippe mentes eorum per hoc quod iustissimo iudici inhærent, vis districtioris absorbet, ut omnino eis non libeat, quidquid ab illius internae regulae subtilitate discordat.

CAPUT XXIX.

Mat. 6. b Cum jejunitis, nolite fieri sicut hypocritae tristes. Exterminant enim facies suas, ut appareant hominibus jejunantes.

Hypocritae mita abstinentia plerumque se affligunt, jejuniis eorum ora pallefcunt, corpus debilitate quatitur, pectus interruptentibus suspiriis urgetur, sique morti pro abstinentiam appropiant, ut penè quotidie morientes vivant. Sed ad hæc humanos oculos quaerunt, admirationis gloriam expetunt. Abstinentiam namque carnis è vicino nonnunquam vana gloria obsidet & comitatur; quia dum tenuitas in corpore; dum pallor in vultu respicitur, virtus patefacta laudatur, & tanto celerius se foris fundit, quanto ad humanos oculos per ostensum pallorem exiit. Et plerumque fit, ut hoc, quod agi causa Dei creditur, pro solis humanis favoribus agatur. Quod bene Simon ille significat, qui inventus in itinere, crucem Dominicam in angaria portat: aliena quippe onera in angaria portantur, quando per vanitatis studium aliquid geritur. Qui ergo per Simonem designantur, nisi abstinentes & arrogantes, qui per abstinentiam quidem carnem afficiunt, sed abstinentiae fructum interius non requirunt: Crucem ergo Domini in angaria Simon portat, qui cum ad opus bonum ex bona voluntate non ducitur, rem iusti sine fructu peccator operatur. Unde & idem Simon crucem portat, sed non moritur, quoniam abstinentes & arrogantes per abstinentiam quidem corpus afficiunt, sed per desiderium vanæ gloriæ mundo vivunt, ab ore proximorum admirationis sermo quaeritur, quia tanto labore, nihil aliud, nisi aestimatio humana cogitatur.

CAPUT XXX.

Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ovium: intrinsecus autem sunt lupi rapaces. *Mat. 7. c*

Multi cum regimini curam suscipiunt, ad lae-
 De asperis rectoribus. *Hom. 1. sum per Evang. aliquando post init.*
 Mandos subditos inardescunt, terrorem potestatis exhibent; & quibus prodesse debuerant, nocent: & quia charitatis viscera non habent, domini videri appetunt, patres se esse minimè recognoscunt, humilitatis locum in elationem dominationis immutant: & si quando extrinsecus blandiuntur, intrinsecus saeviunt: de quibus Veritas dicit: *Veniunt ad vos in vestimentis ovium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* Qui verò locum regimini suscipit, mala inferre non debet, sed tolerare, ut ex ipsa sua mansuetudine iram saevientium mitiget, & peccatorum vulnera in aliis ipse afflictionibus vulneratus sanet. Quem & si quando zelo rectitudinis exigit, ut erga subiectos saeviat, furor ipse de amore fit, non de crudelitate, quatenus & iura disciplinae foris exhibeat, & intus paterna charitate diligat, quos foris quasi insequendo castigat.

CAPUT XXXI.

A fructibus eorum cognoscetis eos. *Mat. 7. c*

Cum unum, eundemque bonorum, & malorum habitum cernimus, cum ipsam in electis, & reprobis speciem professionis videmus, unde nostrae intelligentiae suppetat, ut electos à reprobis, veros à falsis comprehendendo discernat? Quod tamen citius agnoscimus, si intemerata in memoria Praeceptoris nostri verba pensamus, qui ait: *Ex fructibus eorum cognoscetis eos.* Neque enim sunt pensanda, quae ostendant in imagine, sed quae servant in actione.

CAPUT XXXII.

Non omnis, qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum. *Mat. 7. c*

Antiquus hostis post Mediatoris, & nostri Redemptoris adventum, multos, qui baptismatis sacramento sunt signati, & sub Christianitatis nomine positi, quia rectè vivere negligunt, post cognitionem Redemptoris suscipit, post iavacri undam polluit, post sacramenta caelestia ad inferni profundum rapit. Fidem enim tenent, sed vitam fidei non tenent: quia aut aperte illicita faciunt, aut ex perverso corde, quae agunt, prava sunt, etiam si sancta videantur. Quia enim nonnulli confitendo fideles sunt, non vivendo, hinc est quod voce Veritatis dicitur: *Non omnis qui dicit mihi, Domine, Domine, intrabit in regnum caelorum:* Hinc rursus ait: *Quid autem vocatis me Domine, Domine, & non facitis, quae dico?* Hinc Paulus ait: *Constituentur se nosse Deum, factis autem negant:* hinc Joannes dicit: *Qui dicit se nosse Deum, & mandata eius non custodit, mendax est:* Hinc est quod de ipsa prima sua Dominus plebe conqueritur dicens: *Populus hic labii me honorat, cor autem eorum longè est à me.* Hinc Psalmista ait: *Dilexerunt eum in ore suo, & lingua sua mentis sunt ei.* Antiquus itaque adversarius toto nunc adnifu in illorum mortem se erigit, quos contra se regeneratos tabescit: & quisque Christianus ejus servituti toties se subjicit, quoties ad iniquitatem decurrit & defluit. Si igitur ambulandi cautela negligitur, incassam credendo rectum

GO
M
3

iter tenetur : quoniam via quidem fidei ad caelestem patriam proficit, sed offendentes, & recte vivere negligentes minimè perducit.

CAPUT XXXIII.

Mat. 6. b *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra.*

De oratione Domini. **A**liquando per celos hi, qui in caelestibus sunt conditi, Angelici spiritus possunt designari. Unde & in Oratione nostra dicere voce Veritatis instruimur : *Fiat voluntas tua, sicut in celo & in terra* : ut nimirum voluntas Dei sicut à superiore creatura agitur, ita in omnibus etiam ab humana infirmitate servetur.

CAPUT XXXIV.

Item unde supra.

In exp. B. **P**ossunt etiam in hac oratione per caelum iusti, & per terram peccatores accipi, ut videlicet voluntas nostri Conditoris, sicut in omnibus iustis perficitur, ita & in omnibus quoque peccatoribus impleatur.

CAPUT XXXV.

Mat. 6. b *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie.*

In exp. B. **E**cce panem nostrum dicimus, & tamen, ut dicitur, oramus. Noster quippe fit cum accipitur, qui tamen Dei est, qui ab illo datur. Et Dei est ergo ex munere, & noster fit veraciter per acceptationem.

CAPUT XXXVI.

Mat. 6. b *Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Hom. 27. in **I**nimicus noster in nos deliquit graviter, damna intulit, iuvantes læsit, amantes persecutus est. Retinenda hæc essent, si remittenda nobis delicta non essent. Advocatus enim noster precem nobis in causa nostra composuit, & ipse ejusdem causæ iudex est, qui advocatus. Preci verò quam composuit, conditionem inseruit dicens : *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.* Quia ergo ipse iudex venit, qui advocatus extitit, ipse precem exaudit, qui fecit. Aut igitur non facientes dicimus : *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris* : & nosmetipsos hoc dicendo amplius ligamus, aut fortasse hanc conditionem in Oratione intermittimus, & advocatus noster precem, quam composuit, non recognoscit, atque apud se protinus dicit : *Scio quid monui, non est ipsa oratio, quam feci.* Quid ergo nobis agendum est, nisi ut veræ charitatis affectum impendamus fratribus, nulla in corde malitia remaneat? Memento quod monemur : *Dimitte, & dimittetur vobis.* Ecce & debetur nobis, & debemus. Dimittamus ergo quod debetur nobis, ut dimittatur quod debetur à nobis.

CAPUT XXXVII.

Ne nos inducas in tentationem.

Mat. 6. b

In exp. B. **D**eus in tentationem inducere nos dicitur, cum nos ab adversario induci patitur. Unde Patrem postulamus in oratione dicentes : *Ne nos inducas in*

tentationem. Neque enim in tentationem Dominus inducit, qui semper à tentatione subditos misericorditer protegit. Sed tamen in tentationem quasi ejus inducere est, à tentationis nos illecebra non munire. Et tunc nos in tentationis laqueum non inducit, cum tentari ultra quam nos possumus non permittit.

CAPUT XXXVIII.

Mat. 6. b *Si enim remiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis Pater vester caelestis delicta vestra. Si autem non remiseritis hominibus, nec Pater vester remittet peccata vestra.*

De remissione peccatorum. **G**ravi mens nostra orationis suæ tempore confusione deprimitur, si hanc aut suam adhuc operatio inquinat, aut alienæ malitiæ servatus in corde dolor accusat. Quid autem hac doloris macula reperiri deterius potest? quæ in conspectu iudicis charitatem non inquinat, sed necat; vitam quippe animæ qualibet culpa polluit, servatus verò contra proximum dolor occidit. Menti namque ut gladius figitur, & mucrone illius ipsa viscerum occultata perforantur. Qui scilicet à transfixo corde, si prius non educitur, nihil in orationis precibus divinæ opis obtinetur, quia vulneratis membris imponi salutis medicamina nequeunt, nisi ferrum à vulnere antè subtrahatur. Hinc est enim quod per semetipsam Veritas dicit : *Non remiseritis hominibus peccata eorum, nec Pater vester, qui in caelis est, remittet vobis peccata vestra.* Hinc admonet dicens : *Cum stabitis ad orandum, dimittite, si quid habetis adversus aliquem, ut & Pater vester, qui in caelis est, dimittat vobis peccata vestra.* Hinc rursus ait : *Date, & dabitur vobis; dimittite, & dimittetur vobis* : Hinc constitutioni postulationis conditionem posuit pietatis dicens : *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, ut profectò bonum, quod à Deo compuncti petimus, hoc primum cum proximo conversi faciamus. Tunc ergo verè sine macula & conversione faciem ad Deum in oratione levamus, cum nec nos prohibita mala committimus, nec ea quæ in nos commissa sunt, ex proprio zelo retinemus.

CAPUT XXXIX.

Mat. 6. b *Quærite primum regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.*

Quæritur in oratione postulare. **C**um Deus in oratione non queritur, citius animum in oratione lassatur : quia cum illa quisque postulat, quæ fortasse juxta occultum iudicium Deus tribuere recusat, ipse quoque venit in fastidium, qui non vult dare, quod amatur, sed se magis Dominus, quam ea, quæ condidit, vult amari : æterna potius, quam terrena postulari, sicut scriptum est : *Quærite primum regnum Dei, & hæc omnia adjicientur vobis.* Qui enim non ait, dabuntur, sed adjicientur vobis, profectò indicat, aliud esse, quod principaliter datur, aliud quod superadditur. Quia enim nobis in intentione æternitas, in usu verò temporalitas esse debet, & illud datur, & hoc nimirum ex abundantia superadditur. Et tamen sæpe homines dum bona temporalia postulant, æterna verò præmia non requirunt : petunt quod adjicitur, & illud non desiderant ubi adjiciatur : nec lucrum suæ petitionis esse deputant, si hic sint temporaliter pauperes, & illic si beatitudine divites in æternum vivant.

CAPUT,

CAPUT XL.

Mat. 7. c. Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus?

De facientibus miracula. Hom. 17. in Ez. ch. sub fin. 10. an. 12. In expof. B. Tob. 1. 8. c. 27. in med. Plerumque sanctos viros aspiciamus mira agere, virtutes multas facere, leprofos mundare, demonia eiecere, aegritudines corporum fugare, prophetae spiritu ventura praedicere: sed haec aliquando dantur & reprobis. Unum vero signum est electionis, soliditas charitatis, sicut scriptum est: In hoc scietur, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem. Haec autem miracula cum electi faciunt, longe dissimiliter a reprobis fiunt. Quia quod electi ex charitate, hoc reprobi student per elationem agere, & per dona, quae a Domino perceperunt, non ejus gloriam, sed proprios favores quaerunt, talesque se esse credunt, quales se praedicari foris audiunt. Unde fit plerumque ut ad supernum quoque iudicem cum fiducia veniant, quia tales se apud aeternum iudicem credunt, quales ab hominibus foris habebantur. Sed cum in terrore districti examinis omnis anteaactae fiducia sanctitatis ceciderit, & cum alieni oris testimonia sibi deesse cognoverint, ad sua se opera enumeranda convertent in iudicio, dicentes: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Sed pro his operibus nequaquam praemium recipiunt retributionis, quia eis reprobatu in iudicio protinus iudex dicit: Nunquam novi vos. Discedite a me, qui operamini iniquitatem. Inde ergo eos tunc edo districtior sententia percutit, quod nunc superna bonitas etiam ingratis sua dona largiis infundit, fitque eis amplitudo muneris incrementum damnationis: quia per accepta bona in sua laude se nunc elevantes, inde contra dantem superbiunt, unde eijam amplius humiles esse debuerunt.

CAPUT XLI.

Mat. 7. a. Nescio vos unde sitis, discedite a me omnes operarij iniquitatis.

De his qui reprobandi sunt. In expof. B. Tob. 1. 29. c. 15. ante med. Omnes arrogantes, qui vel signis, vel scientia, vel prophetia, vel aliquibus magnis operibus pollent, atque per haec dona placere hominibus appetunt, & in virtutibus, quas accipiunt, laudes ab omnibus quaerunt, nunc intra sanctae sinum Ecclesiae Dominus tolerat & perfert, sed in futurum aperte eiecit, cum a secretis caelestibus per extremum & publicum iudicium repellat, ipsi tamen reprobandi venienti iudici dona sua ad eisdem memoriam revocabunt, & quae in ejus fecerint nomine replicabunt, cum dicent: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetavimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Sed quomodo tales Dominus projiciens repellat, ostendit dicens eis, quos reprobat: Nescio vos unde sitis: discedite a me omnes operarij iniquitatis. Scire Dei approbare est, nescire vero reprobare. Ac si aperte Dominus dicat: Ego arrogantes nescio, id est, eorum vitam in sapientiae meae virtute non approbo: quia dum laudibus inflantur humanis, a vera inanescunt gloria aeterna retributionis.

CAPUT XLII.

Item unde supra.

Quia enim scire Dei aliquando dicitur cognoscere, aliquando approbare: & scit iniquum, quia cognoscendo judicat: neque enim iniquum quempiam judicaret, si nequaquam cognosceret; & tamen iniquum nescit: quoniam ejus facta non approbat. Et novit ergo, quia deprehendit, & non novit, quoniam hunc in suae sapientiae specie non recognoscit: sicut de veraci quolibet viro dicitur, quia falsitatem nesciat; non quia, cum ab aliis falsum dicitur hoc reprehendere ignorat, sed eandem ipsam fallaciam & scit in examine, & nescit in amore, ut videlicet hanc ipse non agat, quam actam ab aliis damnat.

CAPUT XLIII.

Domine, puer meus jacet paralyticus in domo, & male torquetur. Cui Iesus protinus respondit, dicens: Ego veniam, & curabo eum.

Solerter hic nobis est intuendum, quod cum quidam regulus, cujus filius infirmabatur Caapharnaum, rogaret Dominum, ut descenderet & sanaret eum, respondit ei, dicens: Vade, filius tuus vivit. Quid est ergo, quod regulus rogat, ut ad filium ejus veniat, & tamen ire corporaliter refusat: ad servum vero Centurionis non invitatur, & tamen se corporaliter ire pollicetur? Reguli filio per corporalem praesentiam non dignatur adesse, Centurionis servo non indignatur occurrere. Quid est hoc, nisi quod superbia nostra retunditur? quia in hominibus non naturam, qua ad imaginem Dei facti sunt, sed honores, & divitias veneramus: cumque pensamus, quae circa eos sunt, interiora profecto minimè providemus. Dum ea consideramus, quae in corporalibus despecta sunt, negligimus pensare quod sunt. Redemptor vero noster, ut ostenderet, quia quae alta sunt hominum, sanctis despicienda sunt, & quae despecta sunt hominum, Deo despecta non sunt, ad reguli filium ire noluit, ad servum vero Centurionis ire paratus fuit. Increpata est ergo nostra superbia, quae nescit pensare homines propter homines. Sola, ut diximus, quae circumstant hominibus, pensat, naturam non aspicit, honorem Dei in hominibus non agnoscit. Ecce non vult ire filius Dei ad filium reguli, & tamen ire paratus est ad salutem servi. Certè si nos cujuspiam servus rogaret, ut ad eum ire deberemus, protinus nobis superbia nostra in cogitatione tacita responderet, dicens: Non eas, quia temetipsum degeneras, honor tuus despicitur, locus vilescit. Ecce de caelo venit, qui servo occurrere in terra non despicit, & tamen humiliari in terra contemnimus, qui de terra sumus.

CAPUT XLIV.

Caeci illuminati diffamaverunt Iesum.

Sanctorum virorum est bona, quae fecerint, occultare, ne contingat eos lapsum elationis incurrere: hinc est quod Dominus Iesus duos juxta viam caecos ledentes illuminans praecipit, dicens: Videte, ne quis sciat. De quibus illico scriptum est: Illi autem abeuntes, diffamaverunt eum per totam terram illam. Sed quaerendum nobis est, quid sit hoc quod ipse Dominus, cui hoc est velle, quod posse, & taceri virtutes suas voluit, & tamen ab his, qui

Ecc

GO
M
3

illuminati sunt, quasi invitus indicatur. Nunquidnam unigenitus Filius Patris, & sancto coeternus Spiritui, hac in re velle habuerit, quod implere non potuit, ut miraculum, quod taceri voluit, minimè potuit abscondi? sed Redemptor noster per mortale corpus omne quod egit, nobis hoc in exemplo actionis præbuit, ut pro nostrarum virium modulo ejus vestigia sequentes inoffenso pede operis, præsentis vitæ carparamus viam. Miraculum namque faciens, & taceri iussit, & tamen taceri non potuit; ut videlicet electi ejus, exempla doctrinæ illius sequentes, in magnis, quæ faciunt, latere quidem in voluntate habeant, sed ut profint aliis, prodantur inviti, quatenus & magnæ humilitatis sit, quod sua opera taceri appetunt, & magnæ utilitatis sit, quod eorum opera taceri non possunt. Non ergo Dominus voluit fieri quidquam, & minimè potuit: sed quid velle membra ejus debeant, quidve de eis etiam nolentibus fiat, doctrinæ magisterio exemplum dedit. Illius igitur exemplum sequentes, & facta quidem sua occultando, seipsum custodiant: sed dum prodantur inviti, bona ad proximos suos exempla transmittant. Occultentur ergo studio, necessitate publicentur, & eorum occultatio sit custodia propria, eorumque publicatio, sit utilitas aliena.

CAPUT XLV.

Mat. 10. 6

Estote prudentes sicut serpentes.

De prudenti simplicitate.

Miscim. in expof. B. Tob. l. 1. c. 2. Super Ev. ante med. Cur past. p. 3. c. 12. sub imit.

1. Cor. 14.

Ibidem.

Laborare debent simplices, ut simplicitatis bono prudentiam adjungant, quatenus sic securitatem de simplicitate possideant, ut circumspectionem prudentiæ non amittant. Hinc per semetipsam discipulos suos Veritas admonet, dicens: *Estote prudentes sicut serpentes, & simplices sicut columbæ.* Quia in re notandum est, quod discipulos suos, nec de columba sine serpente, nec de serpente sine columba voluit Dominus admonere, sed utraque necessarii conjunxit in admonitione, quia videlicet in electorum cordibus simplicitatem columbæ debet astutia serpentis acueri & accendere, & serpentis astutiam columbæ simplicitas temperare, quatenus nec seducti per prudentiam calleant, nec ab intellectu studio cum simplicitate torpescant. Hinc Paulus ait: *Nolite pueri officii sensibus.* Ecce prudentiam serpentis audivimus, nunc de simplicitate columbæ moncamur: *sed malitiâ parvuli estote.*

CAPUT XLVI.

Mat. 10. 6

Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.

De expositione scripturarum. In expof. B. Tob. l. 1. c. 2. 10. Super Hom. 6. in Ezec. in princ.

CUM aliqua mystica de occultis Prophetarum verbis à credentibus agnoscuntur, quid aliud quàm profunda de tenebris revelantur? Unde ipsa quoque Veritas discipulis in parabolis loquens ait: *Quod dico vobis in tenebris, dicite in lumine.* id est, aperte exponite, quæ in allegiarum obscuritatibus audistis. Cum enim mysticos allegiarum nodos per explanationem solvimus, in lumine dicimus quod in tenebris audivimus.

CAPUT XLVII.

Mat. 10. 6

Veni separare hominem adversus patrem suum, & filiam adversus matrem suam, & nurum adversus socrum suam: & inimici hominis domestici ejus.

De malis persuasoribus.

Antiquus adversarius non solum per semetipsum, sed per eos etiam, qui nobis adherent, statum satagit nostræ mentis inclinare. Cum enim cor no-

strum sua persuasione non subruit, ad hoc nimis per linguas adherentium repit; hinc per Prophetam dicitur: *Vnusquisque se à proximo suo custodiat, & in omni fratre suo non habeat fiduciam:* Hinc rursum scriptum est: *A filiis tuis cave, & à domesticis tuis attende.* Callidus namque adversarius cum à bonorum cordibus repellere se conspicit, eos, qui ab illis valde diliguntur, exquirat: & per eorum verba blandiens loquitur, qui plus ceteris amantur, ut dum vis amoris cor perforat, facile persuasionis ejus gladius ad intimam rectitudinis munimina irrupat.

CAPUT XLVIII.

Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, Mercedem Prophetæ accipiet.

Quanta sit virtus in continentia & susceptione indigentium ostendit Redemptor noster, cum ait: *Qui recipit Prophetam in nomine Prophetæ, mercedem Prophetæ accipiet. Et qui recipit justum in nomine justî, mercedem justî accipiet.* In quibus verbis notandum est, quia non ait: Mercedem de Prophetâ, vel mercedem de justo: sed mercedem Prophetæ, & mercedem justî accipiet. Aliud est enim merces de Prophetâ, aliud merces Prophetæ: & aliud merces de justo, aliud merces justî. Quid enim est dicere, mercedem Prophetæ accipiet, nisi quia is, qui Prophetam sua largitate sustentat, quamvis ipse prophetiam non habeat, apud omnipotentem tamen Dominum prophetiæ præmia habebit: Ille enim prophetiæ spiritu plenus est, sed tamen corpore indiget alimento, & si corpus non reficitur, certum est, quod vox ipsa subtrahatur. Qui igitur alimentum Prophetæ, propter hoc, quod Prophetâ est, tribuit: prophetiæ illius vires ad loquendum dedit. Cum Prophetâ ergo mercedem Prophetæ accipiet, qui etiam spiritu prophetiæ plenus non fuit, hoc tamen ante oculos Dei exhibuit, quod adjuvit. Ille fortasse justus est, & quando in hoc mundo nihil possidet, tantò loquendi pro justitia fiduciam majorem habet: hunc dum ille sustentat, qui in hoc mundo aliquid possidet, & fortasse pro justitia adhuc loqui liberè non præsumit, justitiæ illius libertatem sibi participem facit, ut cum eo pariter justitiæ præmia recipiat, quem sustinendo adjuvit, quatenus eandem justitiam liberè loqui potuisset.

CAPUT XLIX.

Quid exiisti in desertum videre? arundinem vento agitatum?

Hoc in laude beati Joannis Baptistæ turbis Judæorum à Domino dicitur, cum mentis mobilitas, quæ nonnunquam in sacro eloquio per arundinem designari solet, in eo esse denegatur: post interrogationem enim Domini subintelligitur, non. Quod quia negando dixerit, non affirmando, subjuncta verba testantur, cum ait: *Sed quid exiisti in desertum videre, hominem mollibus vestitum?* Ecce qui mollibus vestitur, in domibus regum sine. Arundo autem vento agitata modò flatibus erigitur, modò flatibus inclinatur. Omnis autem infirmus animus, qui vel derogatione dejicitur, vel laudibus exaltatur, arundo vento agitata est. Quod Joannes non erat, quia inflexibilem mentis verticem inter laudes hominum & derogationes tenebat, & ejus mentem sancto Spiritu solidam per diversas partes nullus linguarum flatus inclinabat.

CAPUT L.

Quid existis in desertum videre? Prophetam? utriusque dico vobis, & plusquam Prophetam.

Joannes requisitus, respondit dicens: Non sum Propheta. Quia enim plusquam Prophetam se noverat, esse Prophetam se negabat. Qui idcirco plusquam Propheta dicitur: quia Prophetæ officium est ventura prænunciare, non etiam ostendere. Joannes verò plusquam Propheta est, quia quem verbo dixit, digito ostendit.

CAPUT LI.

A diebus Joannis Baptiste regnum caelorum vim patitur.

Urbas, quæ veniebant ad suum baptismum, Joannes admonerat, dicens: Facite fructus dignos poenitentia. Et rursus: Qui habet duas tunicas, det non habenti. Unde jam patenter datur intelligi, quid est quod Veritas dicit: A diebus autem Joannis Baptiste usque nunc, regnum caelorum vim patitur. Quæ superna verba sententia nobis sunt magnopere perscrutanda. Nam querendum est, quomodo vim perpeti regnum caelorum possit. Quis enim caelo violentiam irrogat? Et rursus querendum est, si pati vim regnum caelorum potest, & violenti rapiunt illud, cur eandem vim à diebus Joannis Baptiste, & non etiam antè pertulerit? In lege verò scriptum est: Si quis hac vel illa fecerit, morte moriatur. Cunctis ergo legentibus liquet, quia peccatores quosque poenitentia suæ severitatis percudit, non autem poenitentia ad vitam reduxit. Cum verò Joannes Baptista Redemptoris gratiam præcurrens poenitentiam prædicat, ut peccator, qui ex culpa mortuus est, per conversionem vivat, profectò à diebus Joannis Baptiste regnum caelorum vim patitur. Quid est autem regnum caelorum, nisi locus justorum? Solis enim justis caelestis patriæ præmia debentur, ut humiles, casti, mites, & misericordes ad gaudia superna perveniant. Cum verò quis vel superbia tumidus, vel carnis facinore pollutus, vel iracundia accensus, vel crudelitate impius, post culpas ad poenitentiam redit, & vitam æternam percipit, quasi in locum peccator intrat alienum. A diebus ergo Joannis Baptiste regnum caelorum vim patitur, & violenti rapiunt illud: quia qui poenitentiam peccatoribus indixit, quid aliud, quàm caelorum regno fieri violentiam docuit? Recogitemus ergo, fratres charissimi, mala, quæ fecimus: & nosmetipsos assiduis lamentis atteramus, hereditatem justorum, quam non tenuimus per vitam, rapimus per poenitentiam. Vult à nobis omnipotens Deus talem violentiam perpeti: nam regnum caelorum rapi vult nostris fletibus, quod nostris meritis nõ debetur.

CAPUT LII.

Non quod intrat in os, coinquinat hominem.

Sicut in veteri testamento exteriora opera observantur, ita in novo testamento non tam quod exterius agitur, quàm id quod interius cogitatur, sollicita intentione attenditur, ut subtili sententia puniatur. Nam cum multa lex velut immunda manducare prohibeat, in Evangelio tamen Dominus dicit: Non quod intrat in os coinquinat hominem, sed quæ exiit de corde, illa sunt, quæ coinquinant hominem: & paulò post subjicit exponens: ex corde exiunt cogitationes male. Ubi ubertim indicatum est, quoniam illud ab omnipotente Deo pollutum esse ostenditur in opere, quod ex polluta cogitationis generatur. S. Greg. Tom. III.

A tur radice. Unde Paulus quoque Apostolus dicit: Omnia munda mundis, coinquinatis autem & infidelibus nihil esse mundum: & mox ejusdem causam coinquinationis adnunciens subjungit: coinquinata sunt enim eorum mens & conscientia. Non est ergo cibus immundus ei, cui mens immunda non fuerit.

CAPUT LIII.

Si quis vult post me venire, abneget semetipsum.

Unt nonnulli, qui vias Veritatis appetentes, & Deo interna cupientes, valde se à mundo alienos reddunt, dum non solum aliena non appetunt, sed etiam suam derelinquunt, & non solum in eo gloriam non querunt, sed hanc, cum se obtulerit, etiam contemunt, & tanto omnipotentis Dei amore replentur, ut mutata mente, sibi met extranei esse videantur, implentes hoc, quod Veritatis voce dicitur: Si quis vult post me venire, abneget semetipsum. Semetipsum enim abnegat, qui calcato typho superbia, ante Dei oculos se alienum esse demonstrat. Scipsum abnegat: qui mutatur ad meliora, qui incipit esse quod non erat, & definit esse, quod erat.

CAPUT LIV.

Videte ne contemnatis unum ex his pusillis: dico enim vobis, quia Angeli eorum in caelis semper vident faciem Patris mei, qui in caelis est.

Cum de Angelis per Paulum dicitur: Nonne omnes sunt administratores spiritus in ministerium missi propter eos, qui hereditatem capiunt salutis: quomodo videre semper faciem Patris possunt, si ad ministerium exterius pro nostra salute mittuntur? Quod tamen citius solvimus, si quantum subtilitatis sit Angelica natura, pensamus. Neque enim sic à divina visione foras exeunt, ut internæ contemplationis gaudiis priventur: quia si Conditoris aspectum exeuntes amitterent, nec jacentes erigere, nec ignorantibus vera nunciare possent, fontemque lucis, quem egredientes ipsi perderent, cæcis nullatenus propinquarent. In hoc est itaque nunc natura Angelica à naturæ nostræ conditione distincta: quia nos & loco circumscribimur, & cæcitate ignorantia coarctamur: Angelorum verò spiritus loco quidem circumscripti sunt, sed tamen eorum scientia longè super nos incomparabiliter dilatatur. Interius quippe exteriorque sciendo diffusi sunt, quia ipsam fontem scientiæ contemplantur: quid enim de his, quæ scienda sunt, nesciunt, qui scientem omnia sciunt? Eorum itaque scientia comparatione nostræ valde dilatata est, sed tamen divinæ comparatione scientiæ, angusta, sicut & ipsi illorum spiritus comparatione nostrorum quidem corporum, sunt spiritus: sed comparatione summi & incircumscripti spiritus corpus sunt. Et faciem ergo Patris semper vident, & tamen ad nos veniunt: quoniam ad nos spirituali præsentia foras exeunt, & tamen ibi se, unde recesserant, per internam contemplationem servant.

CAPUT LV.

Si in Tyro, & Sidone facta fuissent virtutes, quæ in te factæ sunt, &c.

Si in Tyro, & Sidone facta fuissent virtutes, quæ in te factæ sunt, olim in cinere, & cilicio poenitentiam egissent. In cilicio quippe asperitas & punctio peccatorum: in cinere verò pulvis ostenditur mortuorum. Et idcirco utrumque hoc adhiberi. Ee e ij

GO
M
3

folet ad pœnitentiam, ut in punctione cilicij cognoscamus, quid per culpam fecimus: & in favilla cineris perpendamus, quid per iudicium facti sumus. Considerentur ergo in cilicio pungentia vitia, considerentur in cinere per mortis sententiam subsecuens pœna iusta vitiorum. Quia enim post peccatum carnis contumeliæ surrexerunt, videat homo in asperitate cilicij superbiendo quid fecit, videat in cinere usquequo peccando pervenit. Potest quoque cilicio ipso per recordationem & pœnitentiam dolorum punctio designari, quia quasi quodam cilicio peccatorum pungitur, dum in mente sua asperis redargutionum stimulis conficitur. In cinere quoque pœnitentiam agit, quia ex primo peccato, quid per iustum iudicium factus sit, solerter attendit.

CAPUT LXVI.

Mat. 11. d. *Confiteor tibi, Pater, Domine cali & terra, quia, &c.*

Dominus per infirmitatem carnis nostræ, obtutus apprensus, dum alios reprobat, alios vocat: mira iudicia exhibuit, quæ à nobis & cogitari possint, & comprehendi non possint: ait namque: *In iudicium ego in hunc mundum veni, ut qui non vident, videant: & qui vident, ceci fiant.* Unde cum de huius rei causa loqueretur, ait: *Confiteor tibi, Pater, Domine cali & terra, quia abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & revelasti ea parvulis.* Ita Pater. Atque mox tanquam rationem quandam absconsonis & revelationis adiungens ait: *Quia sic fuit placitum ante te. Quibus nimirum verbis exempla humilitatis accipimus, ne temerè discutere superba consilia de aliorum vocatione, aliorum verò repulsione præsumamus. Cum enim intulisset utrumque, non mox rationem reddidit, sed sic Deo placitum esse non potest, quod iusto placuit. Quod autem ait: *Abscondisti hæc à sapientibus, & prudentibus: sapientes & prudentes videlicet superbientes vocavit, quia nimirum superbientibus veritatis cognitio denegatur. Qui enim non subjunxit: revelasti ea stultis, sed, parvulis, tumorem se damnasse innouit, non acumen.**

CAPUT LVII.

Mat. 11. *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis.*

Ad se venire nos Dominus præcepit, nimirum non gressibus corporis, sed profectibus cordis, ipse namque ait: *Veniet hora quando neque in monte hoc, neque in Hierosolymis adorabitis Patrem. Et paulò post: Veri adoratores adorabunt Patrem in spiritu & veritate. Nam & Pater tales querit, qui adorent eum.* In corde ergo gressus esse infirmat; quando, & ut veniamus, vocat; & tamen motu corporis nequaquam nos ad alia transire denunciat. In scriptura sacra nonnunquam appellatione gressuum vel motus mentium, vel profectus accipimus meritum: quibus profectò gressibus ad semetipsam nos Veritas vocat, dicens: *Venite ad me omnes qui laboratis.*

CAPUT LVIII.

Mat. 11. a. *Tollite iugum meum super vos.*

Magna est servitus secularium negotiorum, quibus mens vehementer atteritur, quamvis in eis ipse desudet. Quasi enim quodam iugo servitutis premunt prospera, dum appetuntur: pre-

A munt adversa, dum formidantur: hoc videlicet iugum grave servitutis vidit Dominus secularium cervicibus impressum, cum diceret: *Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego vos reficiam. Tollite iugum meum super vos. Nihil grave mentis nostræ cervicibus imponit, qui vitari desiderium omne, quod perturbat, præcipit. Nihil grave subiectis jubet, qui declinare laboriosa huius mundi itinera admonet: *Iugum meum suave, & onus meum leve est.* Asperum quippe iugum, & dura, sicut diximus, servitutis pondus est subesse temporalibus, ambire terrena, retinere labentia, velle stare in non stantibus, appetere quidem transeuntia, sed cum transeuntibus nolle transire. Deum enim contra votum cuncta fugiunt, quæ prius mentem ex desiderio adeptionis afflixerant, post, ex pavore amissionis, premunt. Hoc etiam iugum servitutis à discipulorum cervice solvebat Dominus, cum diceret: *Attendite vobis, ne furie graveentur corda vestra in crapula, & ebrietate, illico subjungens: & curis huius vite.* Amant enim homines pro huius mundi gloria etiam laborum tribulationes, cunctisque pro ea sudoribus libenter serviunt: & gravium iugo devotissimè colla submitunt, cuius servitutis conditione & iugo carere, est jam in mundo nihil concupiscere. At si quis semel à dominatione desideriorum temporalium colla mentis excusserit, quadam jam etiam in hac vita libertate perfruitur: dum nullo desiderio felicitatis afficitur, nullo adveritatis terrore coarctatur.*

CAPUT LIX.

Mat. 11. d. *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.*

Contra superbie pestem audiamus cuncti, De humilitate discipulos Veritas admonet, dicens: *Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde.* Ad hoc namque unigenitus Dei filius formam humilitatis nostræ suscepit, ad hoc invisibilis, non solum visibilis, sed etiam despectus apparuit: ad hoc contumeliarum ludibria, irrisum probra, passionum tormenta toleravit, ut superbum non esse hominem doceret humilis Deus. Quanta igitur humilitatis est virtus propter quam solam veraciter edocendam, is, qui sine aestimatione est magnus, usque ad passionem factus est parvus. Quia enim originem perditioni nostræ præbuit superbia diaboli: instrumentum redemptionis nostræ inventa est humilitas Dei. Hostis quippe noster inter omnia conditus, videri super omnia voluit elatus: Redemptor verò noster magnus manens super omnia, fieri inter omnia dignatus est parvus. Sed melius & elationis causam detegimus, & fundamenta humilitatis aperimus, si brevi commemoratione perstringimus, quid mortis auctor, quid vite suadec Conditor. Ille nihil aliud mentes sibi subditas docet, quam celsitudinis culmen appetere: cuncta equalia mentis tumore transcendere, societatem hominum alta elatione transire: ac sese contra potentiam Conditoris erigere, sicut de eis per Psalmistam dicitur: *Transferunt in dispositionem cordis, cogitaverunt & locuti sunt nequitas, iniquitatem in excelsum locuti sunt.* Ille autem ad sputa, ad palmas, ad colaphos, ad spineam coronam, ad crucem, ad lanceam, & mortem veniens, membra sua admonet, dicens: *Si quis mihi ministrat, me sequatur.* Quia igitur Redemptor noster corda regit humilium, & mortis auctor rex est superbiorum: apertè cognoscimus, quod superbia evidentissimum est signum reprobiorum: at contra, humilitas electorum. Cum ergo quam quisque habeat, cognoscitur: sub quo rege militet invenitur. Unusquisque enim quasi quedam titulum portat operis, quo facile

CAPUT LXVI.

Mat. 14. c. Dominus ambulans supra mare. Navicula autem, in qua transfretabant, in medio mari jactabatur fluctibus: erat enim contrarius ventus.

Præfens scilicet vocatur mare. In exp. B. Job. l. 7. c. 18 in init. Job. 20.

Beatus Job de Domino dicit: In fortitudine illius maria sunt congregata. Quid aliud maris nomine, quam præfens sæculum designatur? In quo corda hominum terrena quærentium diversis cogitationum fluctibus intumescunt, qui elatione superbiæ incitati, dum alterna intentione se impetunt, quasi adversantia se unda collidunt. Sed jam in fortitudine Domini maria congregata sunt, quoniam incarnato Domino, discordantia sæcularium corda concorditer credunt. Jam Petrus in mari ambulat: quia nimirum Christi prædicatoribus, illa quondam tumida humili auditu corda subtracta sunt; ut recte etiam in Evangelio hujus mundi mansuetudinem figuraverit, quod procellosa maris aqua Domini pedibus pressa tumore calcata est.

CAPUT LXVII.

Mat. 16. c. Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in calis, &c.

De potestate bonorum recto, um. Dial. l. 2. c. 23. sub fin.

Petrus Apostolus in hac adhuc carne erat, qui autem dicebat: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in calis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in calis. Cujus nunc vicem ligandi, & solvendi obtinent, qui locum sancti regiminis fide & moribus tenent, & adhuc in hac carne corruptibili degentes solvere possunt animas in illo jam invisibili judicio constitutas. Sed ut tanta valeat homo de terra, calis & terra Conditor in terram venit & celo. Atque ut judicare caro etiam de spiritualibus possit, hoc ei largiri dignatus est, factus pro hominibus caro Deus: quia inde surrexit ultra se infirmitas nostra, unde sub se infirmata est Dei firmitas.

CAPUT LXVIII.

Mat. 16. d. Absit à te, Domine, non erit tibi hoc.

De consiliis carnalium hominum. In exp. B. Job. l. 3. c. 11. vers. fin.

Sciendum est, quia carnales in Ecclesia aliquando metu, aliquando verò audacia suadere bonis per-versa contendunt. Cumque ipsi, vel pusillanimitate, vel elatione deficiunt, hæc justorum cordibus infundere, quasi ex dilectione moluntur. Carnalem videlicet mentem Petrus ante Redemptoris mortem resurrectionemque retinebat: carnali mente Sarviæ filius duci suo David adjunctus inhaerarat: sed tamen unus formidine, alter elatione peccabat. Ille quippe magistri mortem audiens dixit: Absit à te, Domine, non erit tibi hoc: hic verò injurias ducis non ferens ait: Nunquid pro his verbis non occidetur Semei, qui maledixit Christo Domini? Sed illi mox dicitur: Redi post me Satana, & hic cum germano protinus audivit: Quid mihi & vobis, filij Sarviæ: cur efficiamini hodie mihi in Satan? Mala itaque suadentes Angeli, apostate appellatione censentur, qui blandis verbis ad illicita quasi diligentes, trahunt. Valde verò deteriores sunt, qui huic culpæ, non formidine, sed elatione succumbunt.

1. Reg. 16.

CAPUT LXIX.

Reges terre à quibus accipiunt tributum? Mat. 17.

In nostro bono opere aliquando cavendum est scandalum, aliquando verò pro nihilo contemnendum. Quod in ipso nostro auctore didicimus, qui dum tributum Petro inquisito peteretur, prius paradigma proposuit, per quod se nihil debere respondit dicens: Reges terre, à quibus accipiunt tributum, vel censum; à filiis suis, an ab alienis? Illico respondit: Ergo liberi sumi filij. Sed postquam liberum se esse monstravit, ne fortasse scandalum cuiquam faceret, subdidit: Ut autem non scandalizemus eos, vade ad mare: & mitte hamum, & cum piscem, qui prius ascenderit, tolle, & aperto ore ejus, invenies statuerem: illum sumentis, da eis pro me & te. Qui rursùm cum diceret: Quia omne, quod in os intrat, non corripuit hominem, tunc accedentes discipuli dixerunt ei: Scis quia Pharisæi, audito hoc verbo, scandalizati sunt? At ille respondens ait: Omnis plantatio, quam non plantavit Pater meus celestis, eradicabitur: sicut illos, cæci sunt, & duces cæcorum. Ecce magistra Veritas, ne in quorundam cordibus scandalum gigneretur, quod non debuit, tributum dedit. Et rursùm, quia generari scandalum in quorundam cordibus contra veritatem vidit, in suo eos scandalo remanere permisit. Ex qua re nobis considerandum est, quia quantum sine peccato possumus, vitare proximorum scandalum debemus; si autem de veritate scandalum sumitur, utilis permittitur nasci scandalum, quam veritas relinquatur.

De scandalo alieno, quando contemnitur, aliquando vitando. Hom. 7. in Evang. aliquando post prim.

Mat. 15.

CAPUT LXX.

Non omnes capiunt verbum hoc. Mat. 13.

Peccata carnis ignorantes, tantò sollicitius debent precipiente metuere ruinam, quanto altius stant, & audire, quid per semetipsam Veritas de hac integritate dicat: Non omnes capiunt verbum hoc, Quod eo innotuit summum, quo denegavit omnium: & dum prædicat, quia difficile capitur, audientibus in-nuit, captum cum qua cautela teneatur.

De vigilantiæ cura post par. p. 13. c. 11. fin.

CAPUT LXXI.

Vos, qui reliquistis omnia, & secuti estis me, in regeneratione cum sederit, &c. Mat. 16. d.

Omnes sancti, qui mundum perfectè reliquerunt, cum Domino venient ad judicium: & simul facti cum eo iudices videbuntur, qui modò perfectæ opera juxta Evangelica præcepta secuti sunt. Hinc est quòd ipsis sanctis Apostolis dicitur: Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me, in regeneratione, cum sederit filius hominis in sede majestatis sue, sedebitis super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israël. Neque enim pluraquam duodecim iudices illa interni confessus curia non habebit: sed nimirum duodenario numero quantitas universitatis exprimitur: quia quisquis stimulo divini amoris excitatus, hinc possessa reliquerit, illic proculdubio culmen judicariæ potestatis obtinebit; ut simul tunc judex cum iudice veniat, qui nunc consideratione judicij se se spontanea paupertate castigat. Hinc est enim, quòd de sanctæ Ecclesiæ sponso per Salomonem dicitur: Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terra. Hinc Isaïas ait: Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Hinc eisdem seniores Veritas non jam famulos, sed amicos denunciavit, dicens: Jam non dicam vos servos, sed amicos Ioan. 13.

De Evangelica paupertate. In exp. B. Job. l. 1. c. 11. 17. post med.

1. 2. c. 20. & Hom. 1. Exch. l. 1. c. 1. post med.

1. Reg. 16.

Esai. 3.

meos. In extremi ergo iudicii die iustus quisque, qui A nunc despicitur, quanta potestate fulgeat, demonstratur: tunc enim cum Deo iudices veniunt, qui nunc pro Deo injustè iudicantur. Tunc eorum lux tantò latius emicat, quantò nunc eos manus persecutionum durius angustat. Tunc reproborum oculis patefcet, quod cælesti potestate subnixi sunt, qui terrena omnia sponte reliquerunt. Quot enim nunc pro veritatis amore se se libenter humiliant, tot tunc in iudicio cum Christo iudices quasi lampades coruscant. Omnes quidem, qui nunc præcepta legis perfectione virtutum transcendunt, qui nequaquam hoc solum, quod cunctis divina lex præcepit, implere contenti sunt, sed præstantiori desiderio plus exhibere appetunt, quam præceptis generalibus audire potuerunt, quibus Dominica voce dicitur: *Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me; cum sederis filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel.* Hi in extremo iudicio non iudicantur, sed & regnant: quia cum auctore suo etiam iudices veniunt: relinquentes quippe omnia, plus prompta devotione executi sunt, quam juberi generaliter audierunt. Speciali namque iustione paucis perfectioribus, & non generaliter omnibus dicitur, hoc quod adolescens dives audivit: *Vade, & vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in calo, & veni, & sequere me.* Si enim sub hoc præcepto cunctos iustio generalis astringeret, culpa profecto esset aliquid nos de hoc mundo possidere. Sed aliud est, quod per Scripturam sacram generaliter omnibus præcipitur: aliud, quod specialiter perfectioribus imperatur. Hi ergo rectè sub generali iudicio non tenentur, qui præcepta generalia vivendo vicerunt. Sicut enim non iudicantur, & pereunt, qui suadente perfidia legem tenere contemnunt: ita non iudicantur, & regnant, qui suadente pietate etiam ultra generalia divinæ legis præcepta proficiunt. Hinc est, quòd Paulus etiam specialia præcepta transcendens, plus opere exhibuit, quam institutione permissionis accepit. Cum enim accepisset, ut Evangelium prædicans de Evangelio viveret: Evangelium quidem audientibus contulit, & tamen Evangelij sumptibus sustentari recusavit. Cur ergo iste iudicaretur, ut regnet, qui minus, quod servaret, accepit: sed maius, quod viveret, invenit?

CAPUT LXXII.

Mat. 16. *Omnis, qui relinquit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut filios, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit.*

Hom. 18. in Exec. longè ult. med. **N**Equaquam sanctus quisque ideo terrena deserit, ut hæc possidere in hoc mundo multiplicius possit: quia quisquis terreno studio terram relinquit, terram non relinquit, sed appetit, nec qui unam uxorem deserit, centum recepturus est. Sed quia denarius numerus per semetipsum multiplicatus in centenarium surgit; rectè per centenarium perfectio magna designatur, per quam etiam vita æterna promittitur. Quisquis enim pro Dei nomine temporalia, & terrena contemnit, hic perfectione mentis recipit, ut jam ea non appetat, quæ contemnit, & in sequenti sæculo ad æternæ vitæ gloriam perveniat. Centies itaque recipiet quod dedit, qui perfectionis spiritum accipiet, terrenis non indiget, etiam si hæc non habeat. Ille enim pauper est, qui eget eo, quod non habet. Nam qui & non habens habere non appetit, dives est. Paupertas quippe in inopia mentis est, non in quantitate possessionis: nam ille, cui in paupertate bene convenit, non est pauper.

CAPUT LXXIII.

Cum venissent operatores vineæ, qui circa unam decimam horam venerant, acceperunt singulos denarios. Mat. 20 b

Denarius numerus in Scriptura sacra perfectus est: quia lex in decem præceptis concluditur, omnique culpa non amplius, quam per decem verba cohibetur? Et enarrant Veritate, operatores vineæ denario remunerantur. In denario quippe tria junguntur ad septem. Homo autem, qui ex anima constat & corpore, in septem qualitatibus continetur. Nam tribus spiritualiter, & quatuor corporaliter viget. In dilectione etenim Dei tribus spiritualiter excitatur, cum ei per legem dicitur: *Diliges Dominum Deum tuum ex tota mente tua, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua.* Corporaliter verò quatuor qualitatibus continetur: quia videlicet ex materia calida & frigida, humida & sicca componitur. Homo ergo qui ex septem qualitatibus constat, denario remunerari dicitur: quia in illa perceptione supernæ patriæ, septem nostra ad tria junguntur æterna: ut homo contemplationem trinitatis accipiat, & de remuneratione operis quasi quodam denario consummatus vivat. Vel certè, quòd septem virtutes sunt, quibus in hac vita laboratur, dumque eis in remuneratione contemplatio trinitatis redditur, vita laborantium denario remuneratur. Sed perfectus quisque etiam in hac vita denarium accipit: dum eidem septem virtutibus, spem, fidem, charitatemque conjungit.

CAPUT LXXIV.

Nonne ex denario convenisti mecum? Mat. 20

Nemo temerè debet superna consilia, & divina iudicia discutere: sed consilium summæ, & occultæ virtutis satisfactio sit apertæ rationis: quia injustum esse non potest quod iusto Domino placeat. Unde & in vinea mercedem laborantibus reddens, cum quosdam operarios inæquales in opere æquaret in præmio, & plus in mercede quæreret, qui labori amplius insudasset, ait: *Nonne ex denario convenisti mecum? Volo autem & huc novissimo dare, sicut & tibi: aut non licet mihi quod volo facere?* In cunctis igitur, quæ exterioribus disponantur, aperta causa est rationis, occultæ iustitiæ voluntatis. Sciendum est autem, quòd sola est sancta Ecclesia in qua bonum opus peragitur, unde & mercedem denarij non acceperunt nisi qui intra vineam laboraverunt.

CAPUT LXXV.

Duo cæci sedentes secus viam, ut audierunt quia Iesus egrediens ab Hierico transiret, clamabant: Miserere nostri, fili David. Mat. 20. b

Dominus noster Iesus Christus Deo Patri suo coæternus, per humanitatem dicitur transitum habere: per divinitatem verò quasi stare. Inde enim non transit unde æternus est, inde verò transit, unde propter nos apparuit temporalis. Sic namque & in Evangelio scriptum est: *Quia egrediens ab Hierico Dominus transibat. Duo autem cæci sedentes juxta viam clamaverunt dicentes: Domine, miserere nostri fili David.* Ad quorum vocem sicut illic scriptum est: *Stetit Iesus, & lumen reddidit.* Quid est autem transeundo audire, stando lumen restituere, nisi quod per humanitatem suam nobis misertus est, qui per divinitatis potentiam à nobis

mentis nostræ tenebras excludit? Quod enim propter nos natus, & passus est: quod resurrexit, & ascendit in cælum, quasi transit Jesus: quia nimirum hæc actio temporalis est. Sed stans eos tetigit, & illuminavit: quia non sicut illa dispensatio temporalis, ita verbi æternitas transit, quæ in se manens innovat omnia: stare enim Dei est incommutabili cogitatione mutabilia cuncta disponere. Qui ergo voces petentium transiens audivit, stans lumen reddidit: quia & si propter nos temporalia pertulit, inde tamen nobis lucem tribuit, unde habere mutabilitatis transitum nescit.

CAPUT LXXVI.

Mat. 22. b Ligatis manibus, & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores.

Hom. 9. in Ezec. circ. 5. fin. **Q**uisquis adhuc præsentis sæculo mente inhæret, & adhuc terrenis voluptatibus delectatur, amare non potest æterna gaudia, quæ iustis promittuntur. Cognoscat igitur in volumine sancti Evangelij damnationem reproborum, quæ in eo scripta est: & ab animo per timorem expellat quod diligit, ut possit ex iudicio celestem gloriam amare, quam elegit, vel audit. Ibi quippe sub unius damnati specie multitudo reproborum exprimitur, cum voce Veritatis dicitur: *Ligatis manibus, & pedibus, mittite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium.* Tunc enim reprobi in exteriores tenebras cadunt, quia nunc in interioribus sua se sponte deiecerunt, ut veritatis lumen nec credendo, nec bene operando sequerentur. In quas tenebras, ligatis manibus, & pedibus mitti præcipiuntur: quia nunc, dum tempus operandi, & currendi est, habere manus, & pedes liberos in bona actione noluerunt. Ibi etiam de reprobis scriptum est: *Vermis eorum non moritur, & ignis eorum non extinguitur.*

CAPUT LXXVII.

Mat. 23. a Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, nolite facere.

De malis doctoribus In expof. B. Job. 16. c. 5. circ. med. **S**tultus aliquando donum rectæ intelligentiæ accipit, Scripturæ sacræ sententiis docetur, bona loquitur: sed tamen nullo modo hoc, quod dicit, operatur: verba Dei profert, nec tamen diligit: laudando exaggerat, vivendo calcat. Is autem, qui ad Deum per sancta desideria anhelat, discit quod audit, agit quod didicerit: sicut suos Veritas admonerat, cum per desideria sancta flagrantibus, de Phariseis præcepit dicens: *Quæ dicunt, facite, quæ autem faciunt, nolite facere.*

CAPUT LXXVIII.

Mat. 23. a Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus.

De hypocritis. In expof. B. Job. 1. v. c. 2. vers. fin. **S**æpe hypocrita dum sanctum se simulat, & inquam se exhibere minime formidat, ab hominibus honoratur, eique sanctitatis gloria defertur ab his, qui exteriora cernunt, sed interiora perspicere nequeunt. Unde fit, ut gaudeat in prima sessione, hilarescat in primo recubitu, infletur in prima salutatione, elevetur in reverenti voce obsequentium, & superba cogitatione tumeat in famulatu subditorum, sicut voce quoque Veritatis de talibus dicitur: *Omnia opera sua faciunt, ut videantur ab hominibus: amant enim primos recubitus in cœnis, & primas cathedras in synagogis, & salutationes in foro*

A & vocari ab hominibus Rabbi. Sed hæc eorum gaudij latitia pertransibit, & pœna permanebit.

CAPUT LXXIX.

Liquantes culicem, camelum glutientes. Mat. 23. a

CAmeli nomine Dominus hic designatur, à quo hoc Judæis adversantibus dicitur. Culex enim susurrando vulnerat, camelus autem sponte se ad suscipienda onera inclinat. Liquerunt ergo Judæi culicem, quia seditiosum latronem dimitti petierunt: camelum verò glutierunt, quia cum, qui ad suscipienda nostræ mortalitatis onera sponte descenderat, extingueret clamando conati sunt.

CAPUT LXXX.

Va vobis hypocrita.

Studium hypocritarum esse solet, ut & quod sunt, & quod non sunt, esse se hominibus innotescent. Refugiunt videri, quod sunt, & ante oculos superinducta quadam innocentie honestate se vestiunt. Unde rectè per Evangelium voce nostri Redemptoris increpantur, cum eis dicitur: *Va vobis hypocrita, quia similes estis sepulcris dealbatis; quæ foris apparent hominibus speciosa, intus verò plena sunt ossibus mortuorum, & omni spurcicia. Ita & vos foris quidem apparetis hominibus iusti, intus autem pleni estis rapina, & iniquitate.* Hypocritas ergo rectè sepulcra dealbata speciosa exterius, sed mortuorum ossibus plena interius Veritas vocat: quia vitiorum mala intus contegunt, humanis verò oculis quorundam demonstratione operum de solo foris justitiæ colore blandiuntur. Chlipsis itaque suas occultando hominibus, virtutesque pandendo, unde puniri debeant abscondentes detegunt, & unde remunerari poterant detegentes abscondunt. Nam dum occulta mala sua divinis iudiciis, recta verò sua humanis oculis anteponunt, & sine teste est bonum, quod publicè faciunt; & non sine æterno teste est, quod latenter delinquant.

CAPUT LXXXI.

Item unde supra.

Quod autem dicitur: *Va vobis hypocrita*, scientiæ æterno luctu, quam præsentis solet intelligi. Unde scriptum est: *Va impii in malo: retribuit enim malum eis sicut ei.* Et beatus Job loquitur dicens: *Si impius fuerit, va mihi est: si autem iustus, non levabo caput, saturatus afflictione, & miseria.* Iustorum enim afflictio temporalis est. Va ergo, quod dixit, à temporali afflictione distinxit, qui & justum afflictione, & impium va habere perhibuit. Et per semetipsum Veritas dicit: *Va mundo à scandalis.* Et: *Va vobis, qui ridetis, quoniam flebitis. Et: Va pregnantibus, & nutricibus in illis diebus.*

CAPUT LXXXIII.

Orate, ne fiat fuga vestra hieme, vel Sabbato.

Sollicitè, fratres charissimi, cogitare debemus, ne nobis in vacuum tempora pereant, & tunc queramus ad bene agendum vivere, cum jam compellimur de corpore exire: & meminisse debemus, quid Veritas dicat: *Orate, ne fiat fuga vestra hieme, vel Sabbato.*

Sabbato. Per legis quippe mandatum ambulare longius in Sabbato non licet. Hiems quoque ad ambulandum impedimento est: quia gressus ambulantium torpor frigoris alstringit. Ait ergo: *Orate, ne fiat fuga vestra hieme, vel Sabbato,* ac si aperte dicat: Videte ne tunc queratis peccata vestra fugere, quando jam non licet ambulare. Illud ergo tempus, quo fugere non licet, modò debet cogitari dom licet. Illa hora exitus nostri est semper intuenda: ista Redemptoris admonitio ante mentis oculos semper ponenda.

CAPUT LXXXIII.

Mat. 24. b Si dixerint vobis: Ecce in deserto est: nolite exire.

Joh. 30. De hereticis. *In exp. B.* *1. b. l. 10. c.* *11. m. int.* *Ibid. e. 15.* *in med.* *Prov.* *Job 30.*
DE heretico dicit beatus Job: *Qui rodebant in solitudine:* Rodi solet quod comedi non potest. Heretici itaque quia per supernam gratiam non adjuvi, sed sua virtute moliantur Scripturam sacram intelligere, exterius illam contrectant, sed ad ejus interiora secreta spiritalia non perveniunt: & quoniam ab universalis Ecclesie sunt disjuncti societate, non quolibet loco rodere memorantur, sed in solitudine. Ad quam nimirum solitudinem, quia prædicatores falsi sequaces suos traherent, longè antè Veritas præmonuit dicens: *Si dixerint: Ecce in deserto est, nolite exire.* Præterea heretici clandestinis inter se conventiculis cocunt, ut errori suo reverentiam, quam non valent ex ratione, præbeant ex occultatione: & infirmis animabus pravitatis sermo tantò reverendus appareat, quantò secretus. Unde per Salomonem mulier ex typo hærescos suadet dicens: *Aqua furtiva dulciora super, & panis absconditus suavior.* Et beatus Job dicit: *In desertis habitabant torrentium, & in cavernis terra.* Quid verò aliud cavernas terræ, quàm occultas hereticorum prædicationes accipimus? Quæ occulta scilicet prædicamenta detestatur. Veritas dicens: *Si quis vobis dixerit, Ecce hic Christus est, ecce illic, nolite credere.* Et rursum: *Si dixerint vobis: Ecce in deserto est, nolite exire: Ecce in penetralibus, nolite credere.* Sicut enim fulgur exit ab oriente, & paret usque in occidentem; ita erit & adventus filij hominis. Hoc itaque hic in penetralibus, quod in Job dicitur, in cavernis. In cavernis enim heretici habitant: quoniam errorem suum plerumque secretis prædicationibus occultant, ut quò se doctoribus, prudentioribusque non indicant, eò vehementius imperitos ad se trahat.

CAPUT LXXXIV.

Mat. 24. b Sicut fulgur exit ab oriente, & paret in occidentem, ita erit adventus filij hominis.

De die judicij. *Hom. 2. in Exech. longiuscule.* *1. b. med.* *1. Jan. 16.* *Zach. 11.*
CUM Dominus ad judicium venerit, districti judicij concussio omnia simul elementa perturbabit, & in illo die cunctorum, qui tunc in carne mortali fuerint inventi, in pavore nimio corda commovebuntur. Cum enim cæperit impleri quod scriptum est: *Sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, & stellæ cadent de celo, & virtutes eorum commovebuntur,* quæ mens erit hominis æterni judicij sententiam non formidantis? Ibi enim simul tunc cuncta peccata ante oculos redeunt: ibi omnia, quæ cum delectatione acta sunt, ad memoriam cum pavore revocantur: ibi caligo cogitationis miseræ ex pœna proximæ damnationis erit. Tunc quippe ex peccatorum memoria sensum mentis deprimit caligo cæcitatatis, cum unigenitum Dei filium in forma divinitatis conspiceri non permittuntur reprobi. *Videbunt enim in quem transixerunt.* Et, *Tollatur impius ne videat gloriam Dei.* Ignis etiam ille judicij, qui cælum æreum & terram concremabit, S. Greg. Tom. III.

A peccatores proculdubio constringet in pœna suæ damnationis. Nam sicut fulgur exit ab oriente, & paret usque in occidentem, ita erit adventus filij hominis, ubi nullus à judicio tunc in sua mente latere permittitur: quia ipse judicis fulgore penetratur. Ipse enim Angelis & Archangelis, omnibusque virtutibus præsidens Redemptor noster, in suo tunc terrore videbitur, eique ignis judicij in reprobatorum vindictam famulabitur. Hinc Psalmista ait: *Ignis in conspectu ejus ardebit, & in circuitu ejus tempestas valida.* Hinc Petrus Apostolus ait: *Adveniet dies Domini ut fur, in quo cæli magno impetu transigent, elementa verò ignis ardore solvantur.*

Psal. 49.

2. Pet. 3.

CAPUT LXXXV.

Mat. 24. a Quis putas est fidelis dispensator, & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?

De prædicatoribus. *1. b. par. 3. c. 5. & 6. post admonit.* *1. Cor. 3.* *Job 38.* *Rom. 13.* *1. Cor. 13.*
ALta quæque debent à prædicatoribus multis Audientibus contegi, & vix paucis aperiri. Hinc namque per semetipsam Veritas dicit: *Quis putas est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam, ut det illis in tempore tritici mensuram?* Per mensuram quippe tritici exprimitur modus verbi, ne cum angusto cordi incapabile aliquid tribuitur, extra fundatur. Hinc Paulus ait: *Non potui vobis loqui quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus: tanquam parvulis in Christo lac vobis potum dedi, non escam.* Hinc ad beatum Job dicitur: *Quis dedit gallo intelligentiam?* Prædicator enim sanctus dum caliginoso hoc clamat in tempore, quasi gallus cantat in nocte cum dicit: *Hora est jam nos de somno surgere.* Et rursus: *Evigilate jussi, & nolite peccare.* Gallus cum jam edere cantus parat, prius alas excutit, & semetipsam feriens, vigilantior reddat: quia nimirum necesse est, ut hi, qui verba sanctæ prædicationis movent, prius studio bonæ actionis evigilent, prius se per sublimia facta excutiant, & tunc ab bene vivendum alios sollicitos reddant: prius cogitationum alis semetipsos feriant, quidquid in se inutile deprehenderit, districta animadvertione corrigant, & tunc demum aliorum vitam loquendo componant, & antequam verba exhortationis infonent, omne quod locuturi sunt, operibus clament. Gallus etiam profundioribus horis noctis altos edere cantus solet; cum verò matutinum jam tempus in proximo est, minutas & tenues voces format: quia nimirum qui rectè prædicat, obscuris adhuc cordibus aperta clamat, nil de occultis mysterijs indicat, ut tunc subtiliora quadam de cælestibus audiant, cum luci veritatis appropinquant.

CAPUT LXXXVI.

Mat. 25. a Fatuæ virgines non sumpserunt oleum secum.

De decem virginibus fatuis & prudentibus. *In exp. B.* *Job. l. 21. c.* *4. sub fin.*
PRÆdicatores sancti cum loquuntur, nequaquam mentis gaudium in ostensione ponunt disertæ locutionis: sed bonum scientiæ in cordis secreto meditantur, & ibi gaudent, ubi hoc percipiunt, non ubi inter tot tentationum laqueos innotescere compelluntur; quamvis cum bonum, quod accipiunt, innotescunt, media interveniente charitate ex profectu audientium, & non ex propria ostensione gratulantur. Atrogantes enim cum scientiam accipiunt, nihil se accepisse æstimant, si hanc eos occultam habere contingat: nusquam quippe suum gaudium nisi in ore hominum ponunt. Unde & fatuæ virgines in suis vasis oleum non sumpserunt referuntur:

F ff

GO
LVI
23

2. Cor. 1.

quia arrogantes omnes, cum se ab aliquibus fortasse A
vitiis continent, bonum gloriae intra conscientias
habere non possunt. In vasculo autem proprio sumptis
erat Paulus oleum, qui dicebat: *Gloria nostra haec est:
testimonium conscientiae nostrae.* Inane ergo vasculum
ferre, est intus corde vacuo, foras humani favoris
judicium quaerere: quia dum gloria exterius quaeri-
tur, intra vas oleum non habetur.

CAPUT LXXXVII.

Date nobis de oleo vestro.

Matt. 25. 4

De defe-
ctu hypo-
critarum
in iudicio.
In expof. B.
Iob. 1. 3. c. 27
sub init.

Hypocrita nihil aliud, in omni quod agit, nisi
opinionis suae gloriam cogitat: nec curat quod
post per meritum ducitur, sed quid interim di-
catur. Sed laus cum ejus vita praeterit, & humanus
favor in iudicio deficit. Unde & fatuae virgines, quae
oleum in vasis non sumptis, quia in alienis scilicet
vocibus gloriam, & in suis conscientias non habebant,
turbatae per sponsi praesentiam dicunt: *Date
nobis de oleo vestro, quia lampades nostrae extinguuntur.*
Oleum quippe a proximis petere, est gloriam
boni operis a testimonio alieni oris implorare. Mens
etenim vacua, cum a cunctis suis laboribus nihil se
intus tenuisse invenerit, testimonium foris quaerit,
ac si aperte fatuae virgines dicant: Cum nos repelli
sine retributione conspiciatis, dicite in nostro opere
quod vidistis. Sed hypocritae nihil in iudicio attestatio
humana suffragabitur; quia eandem laudem,
quam post in testimonium exigit, prius in munere
recepit.

CAPUT LXXXVIII.

Novissime vero veniunt et reliquae virgines
dicentes, Domine, aperi nobis.

De multi-
moda vo-
catione
Dei.
Hom. 36. in
Evangelio ali-
quanto post
med.

AD caelestis regni gaudia nos, fratres charissimi,
Dominus vocat per se, vocat per Angelos, vocat
per Patres, vocat per Prophetas, vocat per Apo-
stolos, vocat per Pastores, vocat plerumque per
miracula, vocat plerumque per flagella, vocat ali-
quando per hujus mundi prospera, vocat aliquan-
do per adversa. Saepemamque nonnulli hic profice-
re volentes, & prosperari, cum apprehendere tem-
poralem gloriam conantur, omnipotente Deo mi-
sericorditer eos respiciente nequeunt, quia eos in
carnalibus suis desideriis mundi hujus adversitates
feriunt: aut enim aegritudine longa tabescent, aut
iniuriis afflicti concidunt, aut gravibus percussis
damnis affliguntur, & in mundi dolore vident, quia
nihil confidere de ejus voluptate debuerunt; sequae
ipsum in suis desideriis reprehendentes, ad Deum cor-
da convertunt. Multi igitur hujus mundi adversita-
tibus fracti, ad Dei vocantis amorem revertuntur,
& a praesentis vitae desiderio corriguntur. Nemo
ergo Deum vocantem contemnat, ne dum vocatus
audire, & obedire recusat, cum voluerit intrare non
valeat. Audite quid Sapientia per Salomonem di-
cat: *Tunc invocabunt me, & non exaudiam: mane
conspurgent, & non invenient me.* Hinc est, quod fatuae
virgines tarde venientes clamant: *Domine, Domine,
aperi nobis,* sed jam tunc aditum quaerentibus dici-
tur: *Amen, amen dico vobis, nescio vos.* Hanc valde
timendam sententiam, fratres charissimi, intenta
aure percipite, ut tantum eam minus sentiat in exa-
mine, quantum nunc auditis formidolosius in prae-
dicatione. Si autem cuncta mundi relinquere, quod
paucis datum est, non potestis; sic tenete quae sunt
hujus mundi, ut tamen per ea in mundo non teneamini:
ut terrena res possideatur, non possideat: ut
sub vestrae mentis sit dominium quod habetis, ne si
mens vestra terrenarum rerum amore vincatur, a

Prov. 1.

rebus suis magis ipsa possideatur. De hominibus, ^{Cura pass.}
qui vel plura ambiunt, vel obtinere cuncta, quae ^{par. 3. c. 11.}
ambierunt, possunt, audite quod scriptum est: *Quid sub fin.*
prodest homini si totum mundum lucretur, anima vero ^{Matt. 16.}
sua detrimentum patiatur? Ac si aperte Veritas di-
cat: *Quid prodest homini si totum, quod extra se*
est, congreget, si hoc solum, quod ipse est, damnet?
Sic ergo res temporalis in itinere, desideretur aeterna
in perventione, sint terrena, quae nostro corpori ser-
viant, quatenus cordi minime obstant, ne nos ad
caelestem patriam, quod nos vocat Dominus, prae-
diant. Nihil sit, quod desiderium nostrae mentis re-
tardet, nullius nos rei in hoc mundo delectatio im-
plicet. Si bonum diligitur, mens in bonis meliori-
bus, id est, in caelestibus delectetur: si malum me-
tuitur, mala animo aeterna proponantur; ut dum
illuc esse conspiciat, & amplius quod diligit, & am-
plius quod pertimescat, hic omnino non haereat.

CAPUT LXXXIX.

Amen dico vobis, nescio vos.

Matt. 25. 12

Superna dispensatio hypocritarum largitur bonum
operis, & sortem denegat hereditatis: operan-
di munera cumulat, & tamen vota operantis igno-
rat: quia dum perceptum munus ad laudem pro-
priam trahitur, in conspectu lucis intimae umbra
elationis obscuratur. Cum igitur a praesentis vitae
favoribus, interveniente morte, fuerit separatus,
internus eum arbiter negat, sequae eum nescire de-
nunciat, quia simulatoris vitam iuste reprobandum
Veritas ignorat: nec recognoscit ejus bona, quae
egit, quoniam haec ex intentione recta non protu-
lit. Unde & fatuis virginibus in iudicium veniens
dicit: *Amen, amen dico vobis, nescio vos.* In qui-
bus dum corruptionem mentis considerat, carnis
etiam incorruptionem damnat. Nescire autem Dei
reprobare est. Unde & quibusdam, quos reprobat,
in fine diciturus est, *Nescio vos unde sitis.* ^{ibid. 12. c. 1.}
Discedite a me omnes operarii iniquitatis. Sicut etiam nescire
mentiri vix verax dicitur, qui labi per mendacium
dedignatur: non quod si mentiri velit, nesciat;
sed quod falsa loqui veritatis amore contemnat.

CAPUT XC.

Cum venerit filius hominis in majestate sua,
et omnes Angeli ejus cum eo, tunc sedebit
super sedem majestatis suae, et congregabuntur
ante eum omnes gentes, et separabit eos ab invicem,
sicut pastor segregat oves ab haedis, et statuet oves a
dextris, haedos autem a sinistris.

Matt. 25. 31

AD sanctam Ecclesiam, fratres charissimi, quam
multi convenimus, Ecclesiae parietes implemus,
& tamen nemo nostrum potest scire, qui sint, qui
in illo electorum Dei numerentur grege. Ecce vox
omnium Christum clamat, sed vita omnium non
clamat: plerique Deum sequuntur vocibus, sed fu-
giunt moribus. Hinc etenim ad Titum Paulus di-
cit: *Qui confitentur se nosse Deum, factis autem*
negant. Hinc Jacobus ait: *Fides sine operibus mor-
tua est.* Hic igitur multi fidelibus per confessio-
nem admiscuntur, sed propter vitam reprobam in
forte fidelium in die iudicii numerari non mereantur.
Hoc ovile sanctae Ecclesiae haedos recipit cum
agnis; sed attestante Evangelio, cum iudex vene-
rit, bonos separat a malis, sicut pastor segregat oves
ab haedis. Neque etenim illic in ovium grege nume-
rari possunt, qui hic carnis suae voluptatibus serviunt.
Illic eos a forte humilium iudex separat, qui se hic

De discre-
tione bono-
rum & ma-
lorum.Tit. 1.
1. c. 1.

in superbia cornibus exaltant. Regnum celorum A tur: Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hospi- talitatem nolite oblivisci: per hanc enim placuerunt quidam. Angelis hospitio receptis. Hinc Petrus ait: Hospitales invicem sine murmuratione. Hinc ipsa Veritas dicit: Hospes fui, & suscepistis me. Cum igitur ante iudicium Dominus per membra sua suscipitur, in iudicium veniens susceptrorum suos recognoscet, dicens: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Pensate ergo, fratres, quanta hospitalitatis virtus sit, & ad hospitalitatis gratiam ne sitis pigri. Peregrini ad hospitium non solum sunt invitandi, sed etiam trahendi. Ad mensas nostras Christum suscipite, ut vos ab eo suscipi ad aeterna convivia valeatis. Præbete modò peregrino Christo hospitium, ut vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat, sed ut proprios recipiat ad regnum.

CAPUT XCI.

Mat. 23. c. Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi.

De extremo iudicio in expof. B. Tob. 4. 26. c. 20 sub fin.

Ua sunt partes, electorum scilicet, atque reproborum, sed bini ordines eisdem singulis partibus continentur. Alii namque iudicantur, & regnant; alii non iudicantur, & regnant; alij iudicantur, & pereunt; & alii non iudicantur, & pereunt. Ex parte quippe electorum iudicantur, & regnant, qui vitæ maculas lacrymis terunt, qui mala præcedentia factis sequentibus redimunt, quidquid illicitum aliquando fecerunt, ab oculis iudicis elemosynarum superductione cooperiunt, quibus iudex veniens in dextera consentientibus dicit: Esurivi, & dedistis mihi manducare: sitivi, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me: nudus, & cooperuistis me: infirmus, & visitastis me: in carcere eram, & venistis ad me. Quibus præmittit, dicens: Venite benedicti Patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Alii autem non iudicantur, & regnant, qui etiam præcepta legis, perfectione virtutum transcendunt, qui nequaquam hoc solum quod cunctis divina lex præcipit, implere contenti sunt, sed præstantiori desiderio plus exhibere appetunt, quam præceptis generalibus audire potuerunt: quibus Dominica voce dicitur: Vos qui reliquistis omnia, & secuti estis me, cum sederit filius hominis in sede maiestatis sue, sedebitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Et de quibus Propheta ait: Dominus ad iudicium veniet cum senioribus populi sui. Et de quibus Salomon, cum de sanctæ Ecclesiæ sponso loqueretur, intulit, dicens: Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terre. Hi itaque in extremo iudicio non iudicantur, & regnant: quia cum auctore suo etiam iudices veniunt, relinquentes quippe omnia, plus prompta devotione exsecuti sunt, quam iuberi generaliter audierunt. Specialiter namque iustione paucis perfectionibus, & non generaliter omnibus dicitur hoc, quod adolescens dives audivit: Vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, & habebis thesaurum in celo, & veni, & sequere me. Si enim sub hoc præcepto cunctos in iustio generalis astringeret, culpa profecto esset aliquid nos de hoc mundo possidere. Sed aliud est quod per Scripturam sacram generaliter omnibus præcipitur: aliud, quod perfectionibus specialiter imperatur. Hi ergo rectè sub generali iudicio non tenentur, qui & præcepta generalia vivendo vicerunt. Sicut enim non iudicantur, & pereunt, quia suadente perfidia, legem tenere contemnunt: ita non iudicantur, & regnant, quia suadente pietate, etiam ultra generalia divinæ legis præcepta proficiunt. Hinc est quòd Paulus etiam specialia præcepta transcendens, plus opere exhibuit, quam institutione permissionis accepit. Cum enim accepisset, ut Evangelium prædicans, de Evangelio viveret, & Evangelium audientibus contulit, & tamen Evangelii sumptibus sustentari recusavit. Iustum est igitur, ut iste non iudicetur, & regnet, qui minus quod servaret, accepit: sed maius quod viveret, invenit.

Mat. 19.

Isaia 3.

Prov. 31.

Mat. 19.

1. Cor. 9.

CAPUT XCII.

Hospes fui, & suscepistis me.

Mat. 23. a

De hospitalitate. Hospitalitatem, fratres charissimi, diligite, opera charitatis amate. Hinc etenim per Paulum dicitur S. Greg. Tom. III.

tur: Charitas fraternitatis maneat in vobis, & hospitalitatem nolite oblivisci: per hanc enim placuerunt quidam. Angelis hospitio receptis. Hinc Petrus ait: Hospitales invicem sine murmuratione. Hinc ipsa Veritas dicit: Hospes fui, & suscepistis me. Cum igitur ante iudicium Dominus per membra sua suscipitur, in iudicium veniens susceptrorum suos recognoscet, dicens: Quod uni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Pensate ergo, fratres, quanta hospitalitatis virtus sit, & ad hospitalitatis gratiam ne sitis pigri. Peregrini ad hospitium non solum sunt invitandi, sed etiam trahendi. Ad mensas nostras Christum suscipite, ut vos ab eo suscipi ad aeterna convivia valeatis. Præbete modò peregrino Christo hospitium, ut vos in iudicio non quasi peregrinos nesciat, sed ut proprios recipiat ad regnum.

Hom. 23. in Evang. circ. med. 1. Per. 4. Hebr. 13. a

CAPUT XCIII.

Quamdiu fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis.

Mat. 23. a

Ante futurum iudicium, fratres charissimi, forte agite, culpam vestram intercessores querite, advocatos vobis in die iudicii pauperes procurate. Ecce importunè se pauperes offerunt, atque his indigent, quæ vobis jam satiatis quotidie de mensa cadunt, Ecce nos rogant, qui tunc pro nobis intercessores venient. Certè nos omnino rogare debemus, & tamen rogamur. Videte si negare debemus, quod petimur; quando patroni sunt, qui petunt. Nolite ergo misericordiam tempora perdere, nolite accepta remedia dissimulare, ante supplicium de supplicio cogitare. Cum quoslibet in hoc mundo abjectos aspiciatis, etiam si qua reprehensibilia eorum esse videantur, nolite despiciere: quia fortasse quos morum infirmitas vulnerat, medicina paupertatis curat: quorum si quæ sunt talia, quæ iure debeant reprehendi, hæc si vultis ad usum vestræ mercedis inflectite, ut ex ipsis eorum vitis cumulentur vobis incrementa pietatis, quatenus pariter panem detis, & verbum, panem refectiois cum verbo correptionis; & duo à vobis alimenta percipiat, qui unum quærebat, dum exterius cibo, & interius satiatur eloquio. Pauper ergo cù reprehensibilis cernitur, moneari debet, & despici non debet: si verò reprehensionis nil habet, venerari summopere, sicut intercessor, debet. Sed ecce multos cernitis, qui cæcis sint meriti nescitis. Omnes igitur honorate quos pauperes cernitis, & quos foris videtis despectos sæculi, intus arbitramini amicos Dei. Cum his participamini quod habetis, ut hoc quandoque quod habent dignentur vobiscum participari. Pensate quod ore magistri gentium dicitur: In hoc tempore vestra abundantia illorum inopiam suppleat, ut & illorum abundantia vestra inopia sit supplementum: pensate quid ipsa per se Veritas dicat: Quamdiu fecistis uni de his fratribus meis minimis, mihi fecistis. Ad tribuendum ergo pigri nequaquam esse debetis, quando hoc, quod iacenti in terra porrigitis, sedenti in celo datis.

De misericordia pauperibus exhibenda. Hom. 24. in Evang. longius ante fin.

1. bid. post. multa.

2. Cor. 3.

CAPUT XCIV.

Tunc dicet & his, qui à sinistris ejus erunt: Mat. 23. d. Ite maledicti in ignem aeternum.

Duos ordines pars reproborum continet. Alij namque iudicantur, & pereunt. Alij non iudicantur, & pereunt. Iudicantur & pereunt, quibus Dominica voce in damnatione dicitur: Esurivi, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi bibere: hospes eram, & non collegistis me: nudus, & non cooperuistis me: aeger & in carcere, & non visitastis me, quibus præmittitur: Discedite à me maledicti in ignem aeternum.

De discretionem iudicandorum. In expof. B. Tob. 1. 20. c. 20. post. innum.

Psal. 1.
10. an. 3.
Rom. 25.

ignem aeternum, qui paratus est diabolo, & Angelis A
ejus. Alij in extremo judicio non judicantur & per-
eunt: de quibus Propheta ait: *Non resurgunt impij
in judicio: & de quibus dicitur: Qui autem non cre-
dit, jam judicatus est:* Et de quibus Paulus ait: *Qui
sine lege peccaverunt, sine lege peribunt.* Resurgent
verò etiam omnes infideles, sed ad tormentum, non
ad judicium: non enim eorum tunc causa discutitur,
qui ad conspectum districti judicis jam cum damna-
tione suæ infidelitatis accedunt. Professionem verò
fidei retinentes, sed professionis opera non habentes,
redarguuntur, ut peccant. Qui verò nec fidei sa-
cramenta tenuerunt, increpationem judicis in
extrema examinatione non audiunt: quia præjudicati
infidelitatis suæ tenebris, ejus, quem despexerant,
investitione redargui non merentur. Illi tantum ver-
ba judicis audiunt, quia ejus fidei tantum verba te-
nuerunt. Isti in damnatione sua judicis æterni, nec
verba percipiunt, quia ejus reverentiam nec verbo-
tenus servare voluerunt. Illi legaliter pereunt, quia
sub lege positi peccaverunt, istis in perditione sua de
lege nihil dicitur: quia nihil legis habere conati sunt.
Princeps namque terrenam rempublicam regens,
aliter punit civem interiùs delinquentem, atque aliter
hostem exterius rebellantem. In illo jura sua con-
sulit, eumque sub verbis divina investitionis addi-
cit. Contra hostem verò bellum movet, instrumenta
perditionis exercet, dignaque ejus malitiæ tor-
menta retribuit, de malo verò ejus quid lex habeat
non requirit: neque enim lege necesse est periri, qui
lege nunquam potuit teneri. Ita ergo in extremo
judicio, & legalis illum investio percutit, qui ab
eo, quod professione tenuit, actione declinavit: &
iste sine judicij investitione perimitur, qui lege fidei
non tenetur.

CAPUT XCV.

Mat. 25. d. *Discedite à me maledicti in ignem aeternum.*

De dam-
natione
diaboli, &
omnium
reproborum.
10. expof. 8.
106. l. 32. c.
19. sub mit.

Extremi judicij die, æterno tunc giudice terribili-
ter apparente, astantibus legionibus Angelorum,
assistente cuncto ministerio cælestium potestatum, &
electis omnibus ad hoc spectaculum deductis, anti-
quus hostis diabolus in medium captivus deducetur,
& cum suo corpore, id est, cum reprobis omnibus,
æternæ gehennæ incendiis mancipabitur, cum dice-
tur: *Discedite à me maledicti in ignem aeternum, qui
paratus est diabolo, & Angelis ejus.* O quale erit
illud spectaculum, quando hæc immanissima bellua
electorum oculis ostendetur, quæ hoc belli tempo-
re nimis illos terrere poterat, si videretur! sed oc-
culto ac miro Dei consilio agitur, ut & nunc per
ejus gratiam à pugnantibus non visa vincatur, &
tunc à lætis victoribus jam captiva videatur. Tunc
autem justis divino adjutorio quantum debitores
sunt, plenius recognoscant, quando tam fortem bes-
tiam viderint, quam nunc infirmi vicerunt, & in
hostis sui immanitate conspiciant, quantum de-
beant gratiæ defensoris sui. Redeunt enim de hoc
prælio tunc milites nostri virtutum trophæa referen-
tes, & receptis corporibus, cum jam in illo judicio
regni cælestis introitum sortiuntur, priùs immanis-
simas vires hujus antiqui serpentis aspiciunt, ne vile
æstiment quod evaserunt. Et videntibus cunctis,
præcipitabitur: quia visa mors ejus tunc gaudium
exhibet, cujus tolerata vita nunc justis quotidie in
cruciatibus bellum movet.

CAPUT XCVI.

Mat. 25. d. *Esurivi, et non dedistis mihi manducare, etc.*

De rapto-
ribus.

Omnes qui aliena adhuc intendunt rapere, quid
Dominus in judicio reprobis dicat, sollicitè

debeant audire; ait namque: *Esurivi enim, & non
dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi
potum, & cetera.* Quibus etiam præmittit, dicens: *med.*
*Discedite à me maledicti in ignem aeternum, qui para-
tus est diabolo, & Angelis ejus.* Ecce nequaquam
audiunt, quia rapinas vel quælibet alia violenta
commiserunt, & tamen æternis gehennæ ignibus
mancipantur. Hinc ergo colligendum est, quanta
damnatione plectendi sunt, qui aliena rapiunt, si
tanta animadversione feriuntur, qui sua indiscretè
tenuerunt. Perpendant quo eos obliget reatu res
rapta, si tali subjicit pœnæ non tradita. Perpendant
quid illata mereatur injustitia, si tanta percussione
digna est pietas non impensa.

CAPUT XCVII.

*Ibunt impij in supplicium aeternum, justj
autem in vitam aeternam.* Mat. 25. d.

Sunt plerique qui peccatis suis idcirco finem po-
tere negligunt, quia habere quandoque finem po-
super se judicia futura suspicantur. Quibus breviter
respondemus, si quandoque finienda sunt supplicia
reproborum, quandoque ergo finienda sunt etiam
gaudia beatorum. Per femetipsam namque Veritas
dicit: *Ibunt hi in supplicium aeternum, justj autem
in vitam aeternam.* Si igitur hoc verum non est, quod
minatus est, neque illud verum est, quod promissit.
At inquit: Ideo æternam pœnam peccantibus
minatus est, ut eos peccatorum perpetracione com-
pesceret: quia creaturæ suæ æterna supplicia minari
debeuit, non inferre. Quibus citius respondemus: Si
falsâ minatus est, ut ab injustitia corrigeret, etiam
falsâ pollicitus est, ut ad justitiam provocaret. Et
quis hanc eorum vesaniam toleret, qui dum pro-
missionibus suis reproborum supplicia finire asse-
runt, assertionem suam etiam electorum præmia, remu-
nerationesque confundunt? Quis hanc eorum vesania
toleret, qui conantur astruere verum non esse,
quod Veritas de æterno igne minata est? Et dum
fatagunt Deum perhibere misericordem, non ve-
rentur prædicare fallacem. At inquit: Sine fine
puniri non debet culpa cum fine. Justus nimirum
est omnipotens Deus: & quod non æterno peccato
commissum est, æterno non debet puniri tormento.
Quibus citius respondemus, quod rectè dicerent, si
judex justus districtusque veniens, non corda ho-
minum, sed facta pensaret. Iniqui enim ideo tunc
cum fine deliquerunt, quia cum fine vixerunt: vo-
luisse quippe sine fine vivere, ut sine fine potuis-
sent in iniquitatibus permanere. Nam magis appet-
tunt peccare quam vivere, & ideo hic semper vive-
re cupiunt, ut nunquam desinant peccare cum vi-
vunt. Ad districti ergo judicis justitiam pertinet, ut
nunquam careant supplicio, quorum mens in hac
vita nunquam voluit carere peccato, & nullus detur
iniquo terminus ultionis: quia quamdiu valuit, ha-
bere noluit terminum criminis. At inquit: Nul-
lus justus crudelitatibus pascitur, & desinquens ser-
vus à justo Domino idcirco cædi præcipitur, ut
à nequitia corrigatur: ad aliquid ergo caditur,
cum non ejus Dominus cruciatibus delectatur.
Iniqui verò gehennæ ignibus traditi, quo sine
semper ardebunt? Et quia certum est, quod pius,
& omnipotens Deus, qui pius est, miserorum cruciatu non
pascitur: quia autem justus est, ab iniquorum ultio-
ne in perpetuum non sedatur. Sed inique omnes æ-
terno supplicio, & quidem sua iniquitate puniuntur,
& tamen ad aliquid concremantur: scilicet, ut justj
omnes & in Deo videant gaudia, quæ percipiunt, &
in istis respiciant supplicia, quæ evaserunt, ut tantò in

Psal. par. 3.
cap. 21. p. 8.

De æterna
supplicio.
10. expof. 8.
106. l. 32. c.
16. p. 8. mit.

GR
E
F
I
T
O
N

æternum magis divinæ gratiæ debitores se esse cognoscant, quanto in æternum mala puniri conspiciunt, quæ ejus adjutorio vitare potuerunt.

CAPUT XCVIII.

Mat. 26. a *Pater mi, si possibile est, transcat à me calix iste.*

De circum-
spectione
justorum
in petiti-
onibus suis.
In expof. B.
Iob. l. 12. c. 8.
circa med.

Solent justi viri in eo, quod ipsi certum ac solidum sentiunt, quasi ex dubietate aliquid proferre, ut infirmorum in se verba transferant. Sed rursus per fortem sententiam, infirmantium dubietati omnimodo contradicunt, quatenus per hoc, quod dubiè proferre cernuntur, infirmis aliquatenus condescendant: & per hoc, quod certam sententiam proferunt, infirmorum mentes dubias ad soliditatem trahant. Quod nimirum dum faciunt, exemplum capitis nostri sequuntur: passio quippe Dominus propinquans, infirmantium in se vocem sumpsit, dicens: *Pater mi, si possibile est, transcat à me calix iste*; eorumque timorem, ut abstraheret, suscepit. Et rursus per obedientiam vin fortitudinis ostendens, ait: *Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu*, ut cum hoc imminet, quod fieri nolumus, sic per infirmitatem petamus, ut non fiat, quatenus per fortitudinem parati simus, ut voluntas Conditoris nostri etiam contra voluntatem nostram fiat. Hoc igitur exemplo nonnunquam à fortibus infirmitatis illa verba suscipienda sunt, ut per eorum post prædicamenta fortia, infirmorum corda gravius roborentur.

CAPUT XCIX.

Mat. 27. a *Judas abiens, laqueo se suspendit.*

De vinculis peccatorum.
In expof. B.
Iob. l. 1. c. 5.
circa med.

Sæpe nonnulli exire à pravis actibus cupiunt, sed quia eorundem actuum pondere premuntur, in malæ consuetudinis carcere inclusi, à semetipsis exire non possunt. Et quidam culpas proprias punire cupientes, hoc quod rectè se agere aestimant, in graviores culpas vertunt: sitque modo miserabili, ut quod exitum putant, hoc inclusionem inveniunt. Sic videlicet reprobos Judas cum mortem sibi contra peccatum intulit, ad æternæ mortis supplicia pervenit, & peius de peccato penituit, quam peccavit.

CAPUT C.

Mat. 27. b *Multa passa sum hodie per visum propter eum.*

Quod diabolus puri hominem credidit esse Christum.
In expof. B.
Iob. l. 33. c.
15. sub fin.

Antiquus hostis quamvis Dominum Jesum Christum esse filium Dei fuerat ipse confessus, velut purum tamen illum hominem mori credidit, ad cujus mortem Judæorum persequentium animos concitavit. Sed in ipso traditionis tempore tardè jam cognovisse intelligitur, quod ipse illa ejus morte puniretur. Unde & Pilati conjugem somniis terruit, ut vir illius à justis persecutione cessaret. Sed res interna dispensatione disposita, nulla valuit machinatione refragari. Expediebat quippe, ut peccatorum mortem justè morientium, solveret mors justis in justè morientis.

CAPUT CI.

Et ecce velum templi scissum est in duas partes, & terra mota est, & petra scissæ sunt, & monumenta aperta sunt. Mat. 27. f

Incarnatus Dominus, qui in forma Dei æqualis Deo, in forma servi minor est factus Patre, quia minor est etiam seipso. Naturam autem nostram suscipiens, iniquitatis jugo nullo modo teneri potuit, quem quamvis macula culpæ nostræ non attingit, passio tamen nostræ mortalitatis astrinxit. Quasi quædam enim vincula habuit, ea, quæ nos nequitæ merito patimur, nostræ scilicet mortalitatis infirma, quibus usque ad mortem sponte ligari se voluit, & quæ per resurrectionem mirabiliter solvit. Esurire quippe, sitire, lassescere, teneri, flagellari, crucifigi, nostræ mortalitatis vinculum fuit. Sed cum expleta morte velum templi rumpeatur, scinderentur petræ, monumenta panderentur, inferni claustra paterentur, quid aliud tot argumentis tantæ virtutis ostenditur, nisi quod illa infirmitatis nostræ vincula solvebantur? ut is, qui ad suscipiendam servi formam venerat, in ipsa servi forma ab inferni vinculis absolutus, ad cælum etiam cum membris liber rediret? De quibus ejus vinculis Petrus Apostolus attestatur, dicens: *Quem Deus suscitavit, solutis doloribus inferni, juxta quod impossibile erat teneri illum ab eo*. Vincula itaque ejus tunc soluta sunt, cum infirmitates passionis illius, in resurrectionis sunt gloriam commutata.

De vinculis humanæ mortalitatis per Christum solutis.
In expof. B.
Iob. l. 30. c. 15
circa med.

ad 2.

CAPUT CII.

Et multa corpora sanctorum, qui dormierant, surrexerunt. Mat. 27. f

Habemus spem nostræ resurrectionis, consideratâ gloriâ capitis nostri. Sed ne quis, vel cogitatione tacita fortitan dicat, quod idcirco ille surrexit à morte, quia unus idem Deus, & homo, mortem, quam ex humanitate pertulit, ex divinitate superavit: nos verò qui puri homines sumus, à mortis surgere damnatione non possumus: rectè in resurrectionis ejus tempore, etiam multorum sanctorum corpora surrexerunt, ut in se nobis exemplum ostenderet, & de aliorum, qui nobis per puram humanitatem similes fuerunt, nos resurrectione roboraret, quatenus cum se homo desperaret percipere: quod in se ostenderat Deus homo, hoc in se fieri posse præsumeret: quod in ipsis factum cognosceret, quos puros fuisse homines non dubitaret. Sunt verò nonnulli, qui considerantes, quod spiritus à carne solvitur, quod caro in putredinem vertitur, quod putredo in pulverem redigitur, quod pulvis in elementa solvitur, ut nequaquam ab humanis oculis videatur, resurrectionem fieri posse desperant, & dum arida ossa inspiciunt, hæc vestiri carnibus, rursusque ad vitam viridescere posse diffidunt: qui si resurrectionis fidem, ex obedientia non tenent, cerrè hanc tenere ex ratione debuerant. Quid enim quotidie, nisi resurrectionem nostram in elementis suis mundus imitatur? Per quotidiana quippe momenta, lux ipsa temporalis, quasi moritur, dum supervenientibus noctis tenebris, ea, quæ aspicebatur, subtrahitur, & quasi quotidie resurgit, dum lux ablata oculis, suppressa iterum nocte reparatur. Per momenta quoque temporum cernimus arbusta viriditatem foliorum amittere, à fructuum prolatione post largitionem cessare, & ecce subito quasi ex arcescenti ligno velut quadam resurrectione veniente videmus folia erumpere, fructus grandescere, & totam arborem redivivo deco-

De Dominica, & nostra resurrectione.
In expof. B.
Iob. l. 14. c. 28.
ante med.

re vestiri. Indefinenter cernimus parva arborum semina terræ humoribus commendari, ex quibus non longè post conspicimus magna arbuta surgere, folia, pomaque proferre. Consideremus ergo parvum cujuscumque arboris semen, quod in terram jacitur, ut arbor ex illo producat: & comprehendamus, si possumus, ubi in illa tanta parvitate seminis tam immensa arbor latuit, quæ ex illo processit: ubi lignum, ubi cortex, ubi viriditas foliorum, ubi ubertas fructuum. Nunquid nam in semine tale aliquid videbatur, cum in terram jaceretur? Et tamen occulto rerum omnium opifice cuncta mirabiliter ordinante, & in mollitie seminis latuit asperitas corticis, & in teneritudine illius absconsa est fortitudo roboris, & in siccitate ejus ubertas fructificationis. Quid ergo mirum, si tenuissimum pulverem, vel à nostris oculis in elementis redactum, cum vult, in hominem reformat, qui ex tenuissimis feminibus immensa arbuta redintegrat? Quia ergo rationabiles sumus conditi, spem resurrectionis nostræ ex ipsa debemus rerum specie, & contemplatione colligere. Sed quia in nobis sensus torpuit rationis, accessit in exemplum gratia Redemptoris. Venit namque Conditor noster, suscepit mortem, ostendit resurrectionem, ut qui resurrectionis spem ex ratione tenere nolumus, hanc ex ejus adjutorio, & exemplo teneremus. Beatus quoque Job de resurrectione dixit: Scio quod Redemptor meus vivit, & in novissimo die de terra surrecturus sum. Quisquis igitur resurrectionis virtutem in se fieri posse desperat, verba in Gentilitate positi viri fidelis erubescat, & penset quanto pœnæ sit pondere feriendus, si adhuc non credit suam, qui jam resurrectionem Domini cognovit factam, si & illic suam credidit Job, qui adhuc Domini Jesu sperabat esse faciendam. Ad instruendam igitur ignorantiam nostram, ad roborandam infirmitatem nostram Dominus noster, suæ resurrectionis exemplum nobis sufficere voluit. Solus quippe illo tempore mortuus est, & tamen solus minimè surrexit: quia sicut superius scriptum est: *Multa corpora sanctorum, qui dormierant surrexerunt.* Ablata sunt ergo omnia argumenta perfidia. Ne quis enim dicat, sperare de se non debet homo, quod in carne sua exhibuit homo Deus: ecce cum Deo homine surrexisset cognovimus, quos puros homines fuisse non dubitamus. Si igitur membra nostri Redemptoris sumus, præsumamus in nobis, quod gestum constat in capite: si multum nos abjicimus, sperare debemus in nobis, nos membra ultima, quod de membris ejus superioribus audivimus.

CAPUT CIII.

Mat. 28. a *Erat aspectus ejus sicut fulgur, & vestimenta ejus sicut nix.*

De solemnitate Dominicæ resurrectionis. **M**atthæus Evangelista Angelum, qui mulieribus ad sepulcrum venientibus apparuit, describens ait: *Erat aspectus ejus sicut fulgur, & vestimenta ejus sicut nix.* In fulgure enim terror timoris est, in nive autem blandimentum candoris. Quia verò omnipotens Deus, & terribilis est peccatoribus, & blandus justis, rectè testis resurrectionis ejus Angelus, & in fulgure vultus, & in candore habitus demonstratur, ut de ipsa sua specie, & terreret reprobos, & mulceret pios. Rectè etiam Angelus niveis cooperatus vestimentis apparuit, quia festivitatis nostræ gaudia nunciavit. Candor etenim vestis splendorem nostræ denunciat solemnitatis, nostræ dicamus an suæ? Sed ut fateamur veriùs, & suæ dicamus, & nostræ. Illa quippe Redemptoris nostri resurrectio, & nostra festivitas fuit: quia nos ad immortalitatem reduxit, & Angelorum festivitas extitit, quia nos revocando ad cælestia, cor unnu-

merum implevit. In sua ergo ac nostra festivitate Angelus in niveis vestibus apparuit: quia dum nos per resurrectionem Dominicam ad superna reducimur, cælestis patriæ damna reparantur.

CAPUT CIV.

Respondens autem Angelus dixit mulieribus: Mat. 28. a Nolite timere vos: scio enim, quod le sum, qui crucifixus est, queritis. Non est hic, surrexit enim sicut dixit.

Libet considerare, fratres charissimi, pietatis viscera, quam erga nos Dominus noster habuit, & resurrectionis gloriam, quam Angelus factam mulieribus annuntiavit. Conditor & Redemptor noster Dominus Jesus Christus postquam omnia creavit, ut nos de captivitate diaboli redimeret, inter nos incarnatus apparuit, suæque passionis perpetua morte liberavit. Quia, & si crucifixus est ex infirmitate, sed vivit ex virtute Dei: citius enim à morte voluit resurgere, ne si in illo resurrectio differretur, in nobis omnino desperaretur. Citius à morte voluit resurgere, ne nostra diu anima in infidelitatis remaneret morte: mortem enim transitoriam, id est, ad triduum contigit: & in ea morte nequaquam, sicut nos, usque ad finem sæculi remansit. Corpus quidem Domini post mortem vivit: sed nostra adhuc corpora usque in finem mundi resurrectionis differuntur gloria. Nos per mortem carnis usque ad finem mundi remanemus in pulvere: ille verò die tertia à mortis virtute ariditate, & divinitatis suæ potentiam ipsa suæ carnis ostendit innovacione. Dominum ergo nostrum Jesum Christum, flagellatum, derisum, palmis cæsum, corona spinea coronatum, sputis illusum, crucifixum, mortuum esse noverimus: sed eundem ipsum, qui inter impiorum manus occubuit, post mortem vivere certa fide credamus, libera voce profiteamur, & per resurrectionem ejus de nostræ carnis resurrectione confidamus. Resurrectionem enim, quam in se, qui est caput nostrum, ostendit; in nobis etiam, qui sumus membra ejus, se quandoque facturum esse, nobis promisit Dominus noster Jesus Christus, qui resurgens ex mortuis, jam non moritur, mors illi ultra non dominabitur: quod enim mortuus est peccato, mortuus est semel: quod autem vivit, vivit Deo per omnia sæcula seculorum. Amen.

INCIPIUNT

CAPITULA IN EVANGELIO
SECUNDVM MARCVM.

- 1 *Erat Ioannes in deserto baptizans, &c.*
- 2 *Ioannes locustas, & mel silvester edebat.*
- 3 *Spiritus sanctus super Dominum in columba descendit.*
- 4 *Et vox de celo facta est: Tu es filius meus dilectus, in quo mihi complacui.*
- 5 *Erat Iesus docens quasi potestatem habens.*
- 6 *Quid nobis, & tibi, fili Dei? Scimus quis sis, sanctus Dei, &c.*
- 7 *Et comminatus, &c. Clamans, & multum discerpens, exiit ab eo spiritus immundus.*
- 8 *Surge, tolle grabbatum tuum.*
- 9 *Fecit Dominus, ut essent duodecim cum illo.*
- 10 *Et imposuit Dominus Simoni nomen, Petrus: & Iacobum Zebedei, et Ioannem*